

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2023

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVENSKÁ
AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO
PROSTREDIA

ÚČINNÁ OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je stav druhov a biotopov európskeho významu?

V rámci hodnotenia stavu druhov a biotopov európskeho významu na Slovensku došlo k **zlepšeniu poznatkov**, no ich stav je **viac-menej rovnaký** ako v predchádzajúcich hodnotených obdobiach.

V **nepriaznivom stave** (nevýhovujúci, príp. zlý) sa podľa zatiaľ poslednej – 3. hodnotiacej správy pre EK (za obdobie rokov 2013 – 2018) nachádzalo **75 % druhov** a **60,4 % biotopov európskeho významu**.

V roku 2023 na Slovensku **zahniedzil nový vtáčí druh – ibisovec hnedý**. Pribudol na Východoslovenskej nížine, priamo vo Vtáčom raji **na Senianskych rybníkoch**. Zoznam vtáčích druhov **hniezdiacich** na Slovensku má tak **234 druhov**.

V obci Gajary v okrese Malacky bol zaznamenaný ďalší **nový vtáčí druh, škovran stepný**. Ide o pomerne veľký druh škovránka s veľkými čiernymi škvrnami na bokoch hrude, ktorého domovom sú stepi od Španielska a Maroka na západe až po severný Irán a severozápad Číny na východe.

Aká je ohrozenosť a ochrana druhov rastlín a živočíchov?

Ohrozenosť nižších rastlín v SR predstavuje v súčasnosti **11,7 %** a ohrozenosť **vyšších rastlín 14,6 %**, pričom **chránených je 22,1 %** vyšších rastlín vyskytujúcich sa v SR.

V rámci **živočíchov** je ohrozených **24,2 % stavovcov** a **6,5 % bezstavovcov**, pričom chránených je celkovo cez 3 % druhov.

V roku 2023 sa **pripravilo 6 červených kníh**, súčasťou ktorých budú aj červené zoznamy, z toho sú 2 venované rastlinám a hubám a 4 knihy sú venované živočíchom (bezstavovcom, rybám, obojživelníkom, plazom, vtákom a cicavcom).

V roku 2023 vstúpila do platnosti **novela** právnych predpisov na úseku **obchodovania s ohrozenými druhmi**, ktorej **cieľom** je zavedenie možnosti vydávania ďalších druhov potvrdení zjednodušujúcich cestovanie do tretích krajín, najmä dovolenkárom (napr. s papagájom ako domácim miláčikom), sokoliarom či hudobníkom.

V roku 2023 boli **spracované programy záchrany** pre 4 druhy živočíchov (sokol kobcovitý, tetov hoľniak, hlucháň hôr-

ny a drop fúzatý) a **platné** boli pre ďalšie 4 druhy (žltáček zanoväťový, jasoň červenooký, buciak veľký a chochlačka bielooká). V **platnosti** boli tiež **programy starostlivosti** pre 3 druhy živočíchov (vlk, medveď a rys).

V roku 2023 vypracoval Botanický ústav Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV **publikáciu Invázne rastliny vzbudzujúce obavy EÚ a Slovenska – určovacia príručka**.

Aký je stav a vývoj územnej ochrany v SR?

V súčasnosti je na území SR spolu **1 170** tzv. **maloplošných** chránených území (CHÚ) a **23** tzv. **veľkoplošných** CHÚ (9 národných parkov a 14 chránených krajinných oblastí) **národnej sústavy**, pričom celková rozloha CHÚ klasifikovaných stupňami ochrany (2. – 5.) predstavuje **1 142 247 ha** (bez vzájomných prekryvov), čo tvorí **23,3 % rozlohy SR**.

Okrem národnej sústavy CHÚ je v SR vybudovaná aj **európska sústava** CHÚ – Natura 2000, ktorej podiel celkovej výmery predstavuje **29,9 % rozlohy SR**.

Spoločná výmera národnej a európskej sústavy CHÚ (bez vzájomných prekryvov) tvorí 1 828 168 ha (**37,3 %**).

Vláda SR v roku 2023 schválila **zonácie Národného parku Slovenský kras a Národného parku Veľká Fatra**, čo znamená, že zonáciu už získala nadpolovičná väčšina národných parkov Slovenska.

V roku 2023 bol uznesením vlády SR č. 531 z 18. októbra 2023 **schválený národný zoznam ÚEV**, ktorý obsahuje všetky lokality v jednotnom vymedzení na parcelný stav a s mapovým zobrazením.

V roku 2023 ŠOP SR v súčinnosti so správami národných parkov a MŽP SR **dopracovala ciele ochrany pre všetky predmety ochrany** všetkých 644 území európskeho významu.

V roku 2023 bolo **platných 102 schválených dokumentov Programov starostlivosti o chránené územia**, ktoré sa týkajú 2 národných parkov, 76 maloplošných CHÚ, 90 území európskeho významu a 23 chránených vtáčích území.

BIODIVERZITA

Monitoring druhov a biotopov

Realizácia monitoringu biotopov a druhov európskeho významu v zmysle Smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (ďalej len „smernica o biotopoch“) aj v roku 2023 pokračovala na vybraných trvalých monitorovacích lokalitách (TML). Za týmto účelom bolo zrealizovaných **9 755 terénnych návštev** TML, pričom hodnotenia stavu druhov a biotopov už prebiehali podľa aktualizovaných metodík monitoringu.

Návrh **nových TML pre 236 druhov vtákov** (43 metodických skupín) bol začlenený do Komplexného informačného a mo-

nitorovacieho systému (KIMS) a v priebehu bol ich terénny monitoring v zmysle Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva – kodifikované znenie (ďalej len „smernica o vtákoch“). Výsledky monitoringu boli spracované a schvaľované prostredníctvom KIMS, zverejňované na portáli <http://www.biomonitoring.sk/>.

V roku 2023 bol zaznamenaný **nárast záznamov** v KIMS najmä kvôli realizácii monitoringu vtákov na TML. Monitoring sa realizoval s podporou projektu financovaného z OP KŽP.

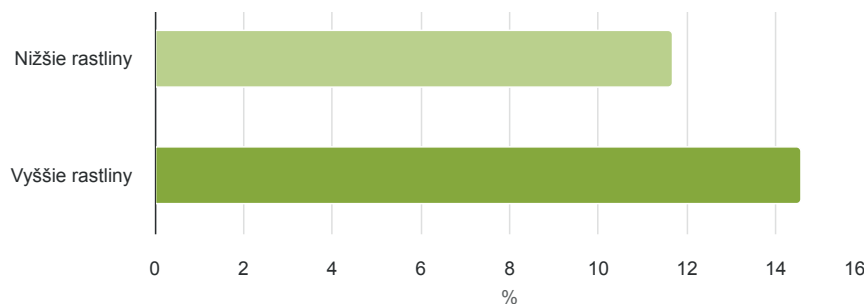
Druhová ochrana

Ohrozenosť druhov

V SR je, podľa aktuálnych **červených zoznamov**, v súčasnosti **ohrozených 1 047 druhov nižších rastlín** (v kategóriách CR – kriticky ohrozené, EN – ohrozené a VU – zraniteľné, podľa

IUCN), pričom je ohrozená skoro polovica machorastov a skoro štvrtina lišajníkov. Z **vyšších rastlín** je ohrozených **527 druhov**.

Graf 018 | Podiel ohrozených taxónov rastlín

Poznámka: Stav k roku 2023

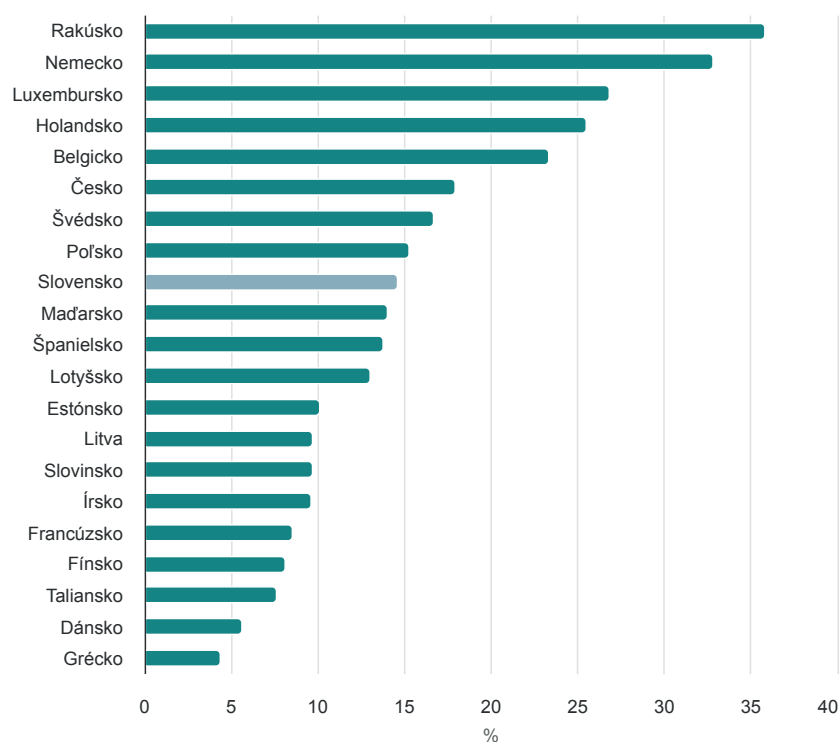
Zdroj: ŠOP SR

V roku 2023 neboli aktualizované žiadne červené zoznamy, ale prebiehala príprava červených kníh jednotlivých skupín ohrozených druhov rastlín a živočíchov, v rámci ktorých sa spracovávalo aj zhodnotenie stavu ohrozenosti jednotlivých druhov.

V súčasnosti **sú v platnosti tieto červené zoznamy:**

- Eliáš, P., et al. 2015: Red list of ferns and flowering plants of Slovakia, 5th edition. Biológia 70/2: 218- 228.
- Mišíková, K., et al. (2019): Checklist and red list of mosses (Bryophyta) of Slovakia. Biologia. 75. 10.2478/s11756-019-00349-1.

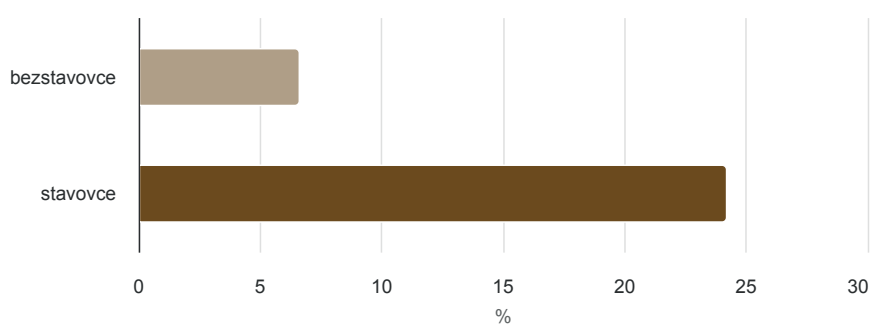
Graf 019 | Medzinárodné porovnanie ohrozenosti vyšších rastlín

Poznámka: Stav k roku 2023

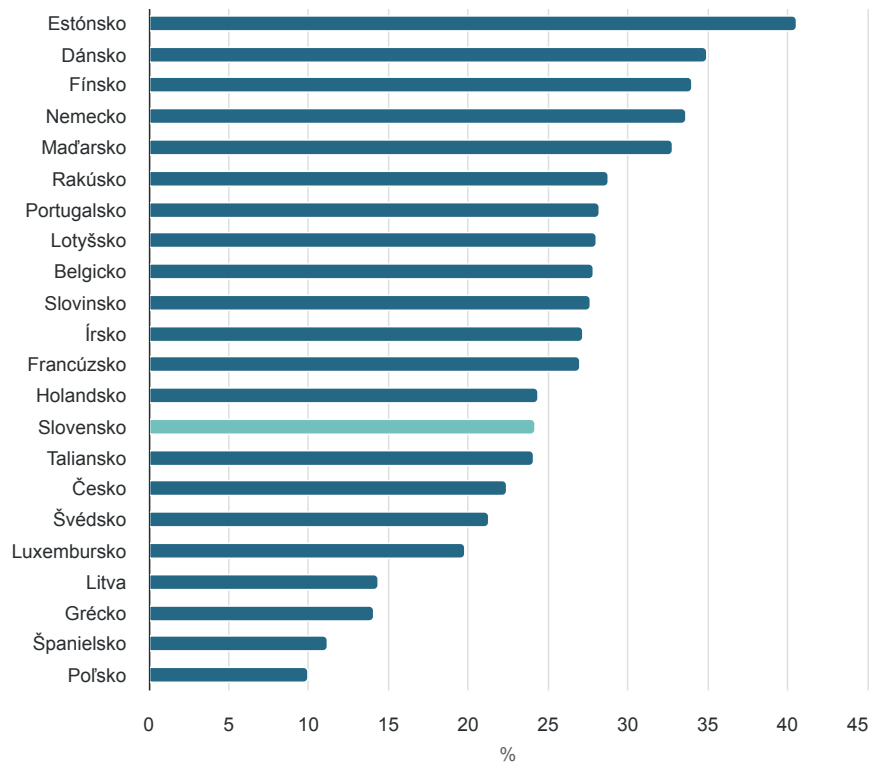
Zdroj: OECD

Graf 020 | Podiel ohrozených taxónov živočíchov

Poznámka: Stav k roku 2023

Zdroj: ŠOP SR

Graf 021 | Medzinárodné porovnanie ohrozenosti vtákov

Poznámka: Stav k roku 2023
 Zdroj: OECD

Podľa **aktuálnych červených zoznamov živočíchov** je v SR **ohrozených 1 636 bezstavovcov** a **100 taxónov stavovcov** (v kategóriách CR, EN a VU, podľa IUCN).

Medzi **najviac ohrozené bezstavovce** patria šváby (44,4 %), podenky (34,2 %), vážky (33,3 %) a tiež mäkkýše a pavúky (do 30 %). Zo **stavovcov** sú najviac ohrozené mihule (100 %) a obojživelníky s plazmi (nad 40 %).

Medzi najlepšie preskúmané taxóny patria **vtáky**, tieto slúžia ako indikátory stavu biodiverzity a biologického zdravia ekosystémov, ktoré obývajú. **Ohrozená** z nich je skoro **jedna štvrtina** (24,2 %).

Obchod s ohrozenými druhmi

V roku 2023 oslávil **Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín** (Dohovor CITES) už svoje **50. narodeniny**. Jeho **cieľom** je zabezpečiť prežitie ohrozených druhov vo voľnej prírode reguláciou obchodu s nimi. V niektorých prípadoch, kedy je druh **ohrozený mierou obchodu** až tak, že mu hrozí vyhynutie, je obchod potrebné **zakázať**.

MŽP SR udelilo v roku 2023, ako **Výkonný orgán CITES** podľa **Dohovoru CITES**, **2 914 výnimiek** zo zákazu komerčných činností podľa čl. 8 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi, z súhlasy na premiestnenie živých

ŠOP SR s cieľom **zaktualizovať červené zoznamy** rastlín a živočíchov na základe najnovších poznatkov a priniesť aktuálne poznatky o druhoch zaradených v zoznamoch **obstarala vypracovanie** ucelených knižných publikácií – **červených kníh**. Na prípravu nových červených kníh boli oslovené vedecké inštitúcie, ktoré sa dlhodobo venujú výskumu jednotlivých taxonomických skupín. **V roku 2023** sa **pripravilo 6 červených kníh**, súčasťou ktorých budú aj červené zoznamy, z toho sú 2 venované rastlinám a hubám a 4 knihy sú venované živočíchom (bezstavovcom, rybám, obojživelníkom, plazom, vtákom a cicavcom). Plánovaný **termín vydania** 6 červených kníh v elektronickej podobe je **koniec roka 2024**.

exemplárov živočíchov podľa čl. 9 nariadenia Rady a 124 povolení na dovoz/vývoz/opätovný vývoz podľa čl. 4 a 5 nariadenia Rady.

Vedeckým orgánom CITES je **ŠOP SR** a v súlade s právnymi predpismi na národnej úrovni a úrovni EÚ sa o. i. **v roku 2023 vyjadril** k 697 žiadostiam. Z toho sa 51 žiadostí týkalo dovozu/vývozu CITES exemplárov a 445 žiadostí udelenia výnimky zo zákazov komerčných činností. Určovania spoločenskej hodnoty exemplárov, iného vhodného nezameniteľného označenia exemplárov či poskytovania ďalších informácií sa týkalo 196 žiadostí. Pracovníci ŠOP SR a jednotlivých správ NP boli v súvislosti s vykonávaním dohľadu nad odovzdaním

uhynutých exemplárov vybraných druhov mačkovitých šeliem na likvidáciu či ďalšie spracovanie prizvaní ku 11 prípadom. ŠOP SR zabezpečovala distribúciu krúžkov chovateľom vtákov ako aj vedenie registra distribuovaných krúžkov v zmysle udelennej licencie.

K 1.6.2023 vstúpila do platnosti **novela právnych predpisov** na úseku obchodovania s ohrozenými druhmi. Jej **cieľom** je zavedenie možnosti vydávania ďalších druhov potvrdení, ktoré zjednodušujú cestovanie do tretích krajín najmä

dovolenkárom (napr. s papagájom ako domácim miláčikom), sokoliarom či hudobníkom.

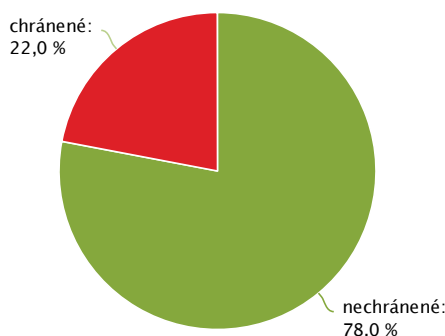
Výkonný aj Vedecký orgán CITES sa v roku 2023 aktívne zapájal do odbornej spolupráce formou pravidelnej účasti na zasadnutiach príslušných pracovných skupín na úrovni EÚ, na medzinárodnej úrovni na zasadnutí Výboru pre rastliny, Výboru pre živočíchy i Stáleho výboru, ktoré sa konali v Ženeve.

Ochrana druhov

Druhovú ochranu rastlín a živočíchov je upravená v **§ 32 – § 35 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny** v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“) a **vyhláškou MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov**.

V zmysle uvedenej vyhlášky je **chránených 1 149 druhov a poddruhov rastlín** vyskytujúcich sa v SR, z toho 796 druhov vyšších (cievnatých) rastlín, 220 druhov machorastov, 44 druhov lišajníkov a 89 druhov vyšších húb vyskytujúcich sa v SR.

Graf 022 | Podiel chránených druhov vyšších rastlín (2023)

Zdroj: ŠOP SR

Počet **chránených živočíchov s výskytom v SR** predstavuje **965 taxónov**, z čoho je 486 taxónov stavovcov (vrátane celej taxonomickej skupiny vtákov, keďže všetky druhy prirodzene sa vyskytujúci vtákov na území SR sú chránené).

i

Na Slovensku zahniezdil nový vtáčí druh – ibisovec hnedý

Podľa Slovenskej ornitologickej spoločnosti (SOS)/BirdLife Slovensko zahniezdil na Slovensku **nový vtáčí druh – ibisovec hnedý**. Pribudol na Východoslovenskej nížine, priamo vo Vtáčom raji na Senianskych rybníkoch, čím zoznam vtáčích druhov hniezdiacich na Slovensku dosiahol 234 druhov.

Ornitológovia chodili pozorovať ibisovca do Maďarska alebo do delty Dunaja v Rumunsku. O lúky okolo Senianskych rybníkov sa dlhodobo starajú, udržiujú tam pastvu a obnovujú plytké mokrade, ktoré sú dôležité pre ibisovca ako potravný biotop.

V obci Gajary zaznamenali nový vtáčí druh, škovrana stepného

V apríli 2023 sa podarilo amatérskemu ornitológovi odfotiť **nový vtáčí druh – škovrana stepného**. Ide o pomerne veľký druh škovránka s veľkými čiernymi škvrkami na bokoch hrude, ktorého domovom sú stepi od Španielska a Maroka na západe až po severný Irán a severozápad Číny na východe.

Druh zaznamenali aj v okolitých krajinách. Škovrana stepného musí ešte potvrdiť faunistická komisia. Takýto proces trvá niekoľko mesiacov. Doposiaľ na Slovensku potvrdili výskyt 372 druhov vtákov.

Starostlivosť o chránené a ohrozené druhy

V roku 2023 zahniezdilo na Slovensku **desať sliepok dropa veľkého**. Ide o najväčší počet od 90. rokov minulého storočia. V minulosti žili tisíce dropov hlavne v nížinných oblastiach západného Slovenska, no v súčasnosti hniezdia už iba na jedinej lokalite na Slovensku, v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia pri Bratislave. V tomto roku sa začali meniť

podmienky pre život dropa, pribudli tu úhorové plochy a biopásky, teda trávnaté porasty, ktoré sa v hniezdnom období od apríla nekoria a v ktorých sa nachádza dostatok potravy a pokoj na hniezdenie.

Tabuľka 014 | Programy záchrany a programy starostlivosti druhov živočíchov

Programy záchrany	Druhy
Spracované v roku 2023	sokol kobcovitý (<i>Falco vespertinus</i>) (schválený dňa 26.09.2023, platný od roku 2024) tetrov hoľniak (<i>Lyrurus (Tetrao) tetrix</i>), hlucháň hôrny (<i>Tetrao urogallus</i>) a drop fúzatý (<i>Otis tarda</i>) (príprava)
Platné v roku 2023	žltáček zanolavý (<i>Colias myrmidone</i>) jasoň červenooký (<i>Parnassius apollo</i>) bučiak veľký (<i>Botaurus stellaris</i>) a chochlačka bielooká (<i>Aythya nyroca</i>)
Programy starostlivosti	Druhy
Spracované v roku 2023	–
Platné v roku 2023	vlk dravý (<i>Canis lupus</i>) medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>) rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>)

Zdroj: ŠOP SR, MŽP SR

V rámci **19 chovných a 6 rehabilitačných staníc** na Slovensku bolo v roku 2023 **rehabilitovaných 1 634 jedincov** poranených alebo inak hendikepovaných živočíchov (z toho **vtáky – 1 406 jedincov** a **cicavce – 117 jedincov**). Späť do voľnej prírody bolo **vypustených 958 jedincov** (z toho 839 vtákov a 100 cicavcov).

Z hľadiska **záchrany živočíchov in situ** boli v roku 2023 organizačnými útvarmi ŠOP SR a správami národných parkov (ďalej len odborné organizácie ochrany prírody) organizované **transfery 1 234 jedincov korytka riečného**, 268 jedincov **ryb**, 76 860 jedincov **obojživelníkov** a **reštitúcia 11 jedincov sysľa pasienkového**.

V rámci odborných organizácií ochrany prírody sa v roku 2023 zabezpečilo **stráženie 123 hniezd 6 druhov dravcov** (orol kráľovský, orol skalný, orol kriklavý, sokol sťahovavý, výr skalný, orliak morský) a v nich bolo úspešne **vyvedených 94 mláďat**.

V rámci praktickej starostlivosti o živočíchov boli odbornými organizáciami ochrany prírody zrealizované aj aktivity na **zlepšenie generačných a pobytových podmienok živočíchov**, ako sú napr. budovanie nových, resp. údržba a prekládka pôvodných umelých hniezdných podložiek pre bociany, dravce, sovy a spevavce, stráženie tokanísk lesných kurovitých vtákov, zlepšenie hniezdných podmienok pre krakľovce, riešenie výskytu netopierov a dažďovníkov v panelových domoch, sledovanie funkčnosti rybovodov, monitoring hniezd sov, zlepšenie podmienok v okolí vodných plôch pre bahniaky a čajky, úprava biotopov vo voľnej krajine a úprava reprodukčných lokalít pre obojživelníky.

Odborné organizácie ochrany prírody zabezpečujú na problematických úsekoch komunikácií v čase jarnej migrácie obojživelníkov **inštaláciu fóliových zábran** a následný **prenos obojživelníkov**, prevažne žiab, cez teleso cesty. Celkovo bolo v roku 2023 prenesených **81 704 obojživelníkov a inštalovaných 16 880 m zábran** pre obojživelníky, z toho 6 150 m mimo CHÚ.

Prevenčia a manažment introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov

Právny a strategický rámec

Právny a strategický rámec problematiky prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov je **na úrovni EÚ** zadefinovaný **nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov** (ďalej len „nariadenie EÚ č. 1143/2014“). **Vykonávacím nariadením** Komisie (EÚ) č. 2016/1141, ktorým sa prijíma zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 bol vydaný **zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie**. Do roku 2023 sa zoznam EÚ doplňal celkom trikrát. Na predmetnom zozname sa tak v súčasnosti nachádza spolu **88 druhov** rastlín a živočíchov.

Na národnej úrovni je právny rámec problematiky prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov zadefinovaný **v zákone č. 150/2019 Z. z.** o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa implementuje nariadenie EÚ č. 1143/2014. **Nariadením vlády SR č. 449/2019 Z. z.** bol vydaný **národný zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy SR**. V roku 2023 bol nariadením vlády SR č. 396/2023 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády SR č. 449/2019 Z. z. **aktualizovaný** národný zoznam, na ktorom sa od 1. decembra nachádzalo spolu **16 druhov** rastlín a živočíchov. **Dôvodom** zmeny v národnom zozname bolo vylúčenie druhu sumček čierny (*Ameirus nebulosus*) z dôvodu jeho zaradenia na zoznam EÚ, čím by dochádzalo k duplicitnému zaradeniu.

Invázne nepôvodné druhy rastlín

V roku **2023** sa nachádzalo na **zozname** invázných nepôvodných druhov **vzbudzujúcich obavy EÚ** spolu **41 druhov rastlín**, z ktorých bol **na území Slovenska** zaznamenaný v prírode výskyt **6 invázných nepôvodných druhov**:

- glejovka americká (*Asclepias syriaca*)
- plaváček nafúknutý / eichhornia nafúknutá (*Eichhornia crassipes*)
- vodomor Nuttalov (*Elodea nuttallii*)
- boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*)
- netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*)
- pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*)

Okrem vyššie vymenovaných druhov rastlín sú na Slovensku rozšírené **ďalšie** invázne nepôvodné druhy, ktoré sú **na zozname** invázných nepôvodných druhov rastlín **vzbudzujúcich obavy SR**. V roku 2023 sa na tomto zozname nachádzalo **7 taxónov** invázných nepôvodných druhov (3 druhy a 1 rod bylín a 3 druhy drevín):

- ambrozia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*)
- zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*)
- zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*)
- pohánkovec (kridlatka) (*Fallopia* sp.; syn. *Reynoutria*)
- beztvarec krovitý (*Amorpha fruticosa*)
- kustovnica cudzia (*Lycium barbarum*)
- javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*)

Invázne nepôvodné druhy živočíchov

V roku **2023** sa nachádzalo na **zozname** invázných nepôvodných druhov **vzbudzujúcich obavy EÚ** spolu **47 druhov** živočíchov, z ktorých bol **na území Slovenska** zaznamenaný v prírode výskyt **17 invázných nepôvodných druhov**:

- rak pruhovaný (*Orconectes limosus*)
- rak signálny (*Pacifastacus leniusculus*)
- rak mramorový (*Procambarus fallax* f. *virginalis*)
- rak červený (*Procambarus clarkii*)
- býčkovce amurský (*Perccottus glenii*)
- hrúzovec sieťovaný (*Pseudorasbora parva*)
- sumček čierny (*Ameirus melas*)
- slnečnica pestrá (*Lepomis gibbosus*)
- korytnačka písmenkovaná (*Trachemys scripta*)
- húska štiha (*Alopochen aegyptiacus*)
- vrana lesklá (*Corvus splendens*)
- potápnica bielolica (*Oxyura jamaicensis*)
- ibis posvätný (*Threskiornis aethiopicus*)
- nutria vodná/riečna (*Myocastor coypus*)
- psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*)
- ondatra pížmová (*Ondatra zibethicus*)
- medvedík čistotný (*Procyon lotor*)

Okrem vyššie vymenovaných druhov živočíchov sú na Slovensku rozšírené **ďalšie** invázne nepôvodné druhy, ktoré sú **na zozname** invázných nepôvodných druhov živočíchov **vzbudzujúcich obavy SR**. V roku 2023 sa na tomto zozname nachádzalo **9 taxónov** invázných nepôvodných druhov (2 druhy mäkkýšov, 5 druhov rýb, 1 druh plazov, 1 druh cicavcov):

Mollusca – mäkkýše

- slizovec iberský (*Arion lusitanicus*)
- škľabka ázijská (*Sinanodonta woodiana*)

Reptilia – plazy

- korytnačka maľovaná (*Chrysemys picta*)

Mammalia – cicavce

- norok americký (*Mustela vison*)

Pisces – ryby

- pichľavka siná (*Gasterosteus aculeatus*)
- býčko nahotemenný (*Neogobius gymnotrachelus*)
- býčko piesočný (*Neogobius fluviatilis*)
- býčko hlavatý (*Neogobius kessleri*)
- býčko čiernoústý (*Neogobius melanostomus*)

Na Slovensku sa teda vyskytuje **13 taxónov** invázných nepôvodných druhov **rastlín** a **26 druhov** invázných nepôvodných **živočíchov** zaradených v legislatívnych zoznamoch či už vzbudzujúcich obavy EÚ alebo obavy SR.

V roku 2023 vypracoval Botanický ústav Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV [publikáciu](#) Invázne rastliny vzbudzujúce obavy EÚ a Slovenska – **určovací príručka**.

Mapovanie lokalít a trend výskytu invázných nepôvodných druhov

Na Slovensku doposiaľ nebol zavedený systematický monitoring invázných nepôvodných druhov, preto nie je možné relevantne vyhodnotiť **trend výskytu**. Na základe čiastkových mapovaní ŠOP SR, správ národných parkov, hlásení občanov a kontrolnej činnosti SIŽP **sa dá predpokladať ich rastúci trend**.

V rámci **mapovania** invázných druhov **rastlín** bolo spomedzi druhov vzbudzujúcich obavy SR a druhov vzbudzujúcich obavy EÚ v roku 2023 **zmapovaných 640 lokalít**. Údaje boli zaznamenané pre **13 taxónov** (*Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Amorpha fruticosa*, *Asclepias syriaca*, *Fallopia japonica*, *Fallopia sachalinensis*, *Fallopia x bohemica*, *Heracleum mantegazzianum*, *Impatiens glandulifera*, *Lycium barbarum*, *Negundo aceroides*, *Solidago canadensis*, *Solidago gigantea*).

ŠOP SR priebežne sleduje aj **výskyt** invázných druhov **živo-**

číchov, pričom najväčšia frekvencia výskytov v roku 2023 bola potvrdená pri druhu nutria riečna, najmä z územnej pôsobnosti Správy CHKO Dunajské luhy (92 výskytových záznamov) a Správy CHKO Ponitrie (rieka Nitra). Údaje sú priebežne vkladane do KIMS.

Cez systém rýchleho varovania na webovej stránke ŠOP SR bolo prijatých **86 hlásení** o možnom výskyte invázných druhov, najmä sršňa ázijského. Nahlásený výskyt **sršňa ázijského** sa preveroval na základe komunikácie s nahlasovateľmi, overením na lokalite alebo na základe zaslanej fotografie – **výskyt na našom území nebol v roku 2023 potvrdený**.

Na webovej stránke ŠOP SR bol v časti „Invázne druhy“ **pripravený systém rýchleho varovania**, ktorý slúži na ohlasovanie výskytu invázných druhov vzbudzujúcich obavy EÚ. Zo strany ŠOP SR, ale aj iných organizácií bol propagovaný v súvislosti s nahlasovaním výskytu sršňa ázijského.

Manažment (odstraňovanie) invázných nepôvodných druhov

Povinnosť odstraňovať invázne nepôvodné druhy má **vlastník, správca alebo užívateľ pozemku**.

Na lokalitách neznámych vlastníkov v **chránených územiach** (CHÚ) zabezpečovala **ŠOP SR odstraňovanie** invázných nepôvodných druhov **rastlín** na **35 lokalitách** na výmere **4,736 ha**. Zamerané bolo na druhy *Ailanthus altissima*, *Asclepias syriaca*, druhy rodu *Fallopia*, *Heracleum mantegazzianum*, *Negundo aceroides* a druhy rodu *Solidago*. Na 13 lokalitách bol zásah v priebehu roka opakovaný. **Mimo CHÚ** pracovníci ŠOP SR zabezpečovali odstraňovanie invázných druhov rastlín (*Ailanthus altissima*, *Asclepias syriaca*, druhy rodu *Fallopia*, *Heracleum mantegazzianum*) na **8 lokalitách** na výmere **1,817 ha**. Na 3 lokalitách bol zásah v priebehu roka opakovaný.

Okrem toho zabezpečovali odstraňovanie invázných nepôvodných druhov rastlín aj **správy národných parkov**, a to na **78 lokalitách** s výmerou **9,58 ha**. Zamerané boli

na druhy *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Fallopia sp.*, *Fallopia japonica*, *Heracleum mantegazzianum*, *Impatiens glandulifera*, *Solidago canadensis*, *Solidago gigantea*, vrátane druhov, ktoré nie sú zaradené do zoznamu invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy EÚ, resp. SR (*Digitalis purpurea*, *Helianthus tuberosus*, *Impatiens parviflora*, *Robinia pseudoacacia*, *Stenactis annua*).

V spolupráci so ŠOP SR odstraňovali invázne nepôvodné druhy rastlín na ďalších lokalitách aj **ďalšie subjekty**, napr. Slovenský vodohospodársky podnik, Bratislavské regionálne ochranárske združenie a ďalší.

Z **invázných druhov živočíchov** sa najviac venovalo inváznym druhom rýb, **nutrii riečnej** a **rakoví červenému**. V roku 2023 sa ŠOP SR zamerala na odchyt nutri riečnej a raka červeného. V územnej pôsobnosti Správy CHKO Dunajské luhy a v Správe CHKO Ponitrie (rieka Nitra) boli pozorované desiatky jedincov nutri riečnej o čom boli upovedomené aj

dotknuté subjekty (Povodie Váhu, MÚ Nitra, Okresná poľovnícka komora) a v spolupráci s nimi bolo následne z rieky Nitra **odchytených 27 jedincov nutrie riečnej**.

Na základe poverenia príslušného úradu (OÚ Komárno) bola zamestnancami ŠOP SR vykonaná rýchla **eradikácia raka červeného** v územnej pôsobnosti Správy CHKO Dunajské luhy. **Odchytených** bolo **cca 3 000 jedincov**. Eradikácia

raka červeného sa realizovala aj v územnej pôsobnosti NP Veľká Fatra, odchyt realizovali zamestnanci NP v spolupráci so ŠOP SR.

ŠOP SR vynaložila na praktické odstraňovanie invázných nepôvodných druhov rastlín v roku 2023 sumu **11 221 eur**. Pri odstraňovaní invázných nepôvodných druhov živočíchov neboli finančné náklady evidované.

Problematika prienikových ciest neúmyselnej introdukcie a neúmyselného šírenia invázných nepôvodných druhov

V rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia ŠOP SR v **roku 2023** realizovala **projekt** zameraný na čiastočné riešenie **implementácie Akčného plánu na riešenie problematiky prienikových ciest neúmyselnej introdukcie a neúmyselného šírenia invázných nepôvodných druhov na územie Slovenskej republiky a na územie EÚ cez územie Slovenskej republiky** (2021). Hlavným **cieľom** bolo prispieť k riešeniu problémov so šírením invázných druhov na Slovensku a pomôcť naštartovať procesy smerujúce k prevencii ich prenikania na územie SR a k ich systematickému potlačaniu a eradikácii.

V rámci projektu bol v spolupráci s Centrom biológie rastlín a biodiverzity SAV **vypracovaný dokument** „Identifikácia potenciálnych lokalít šírenia invázných druhov na základe predikčnej analýzy“. Sústreďuje sa na **27 invázných druhov rastlín**, ktoré ešte **na Slovensku neevidujeme**, alebo sú u nás momentálne málo rozšírené (*Alternanthera philoxero-*

ides, *Andropogon virginicus*, *Baccharis halimifolia*, *Cabomba caroliniana*, *Cortaderia jubata*, *Ehrharta calycina*, *Eichhornia crassipes*, *Gunnera tinctoria*, *Gymnocoronis spilanthoides*, *Heracleum mantegazzianum*, *Heracleum persicum*, *Heracleum sosnowskyi*, *Humulus scandens*, *Hydrocotyle ranunculoides*, *Lagarosiphon major*, *Lespedeza cuneata*, *Ludwigia grandiflora*, *Ludwigia peploides*, *Lysichiton americanus*, *Microstegium vimineum*, *Myriophyllum aquaticum*, *Myriophyllum heterophyllum*, *Parthenium hysterophorus*, *Pennisetum setaceum*, *Persicaria perfoliata*, *Pueraria montana* var. *lobata*, *Salvinia molesta*). Včasná predikcia výskytu týchto druhov má kľúčový význam pre ich úspešný manažment či úplnú eradikáciu.

Zamestnanci odborných organizácií ochrany prírody boli vyškolení na prácu s chemickými látkami, aby mohli uplatňovať postupy pre chemické a kombinované odstraňovanie invázných nepôvodných druhov rastlín.

Biotopy

Praktická starostlivosť o biotopy bola v rámci odborných organizácií ochrany prírody zameraná prevažne na **nahradenie chýbajúceho tradičného obhospodarovania trávnych porastov**. Spočívala predovšetkým v likvidácii náletových drevín, kosení biomasy s jej odstránením z lokalít, ako aj riadeného vypaľovania alebo oplocovania lokalít.

Opatrenia v rámci organizačných útvarov ŠOP SR (**správami CHKO**) boli vykonané **spolu na 212 lokalitách** o celkovej výmere **436,69 ha**. Z toho ŠOP SR samostatne vykonala opatrenia spolu na 127 lokalitách o celkovej výmere 140,98 ha. V externej spolupráci na 85 lokalitách o celkovej výmere 295,71 ha. Z celkovej plochy realizovanej praktickej starostlivosti bolo **v chránených územiach** 188 lokalít s celkovou výmerou 384,27 ha a na 24 **genofondových plochách**

o celkovej výmere 52,42 ha.

Opatrenia realizované, príp. organizované **správami NP** boli vykonané na mnohých **lokalitách** o celkovej výmere viac ako **305 ha**.

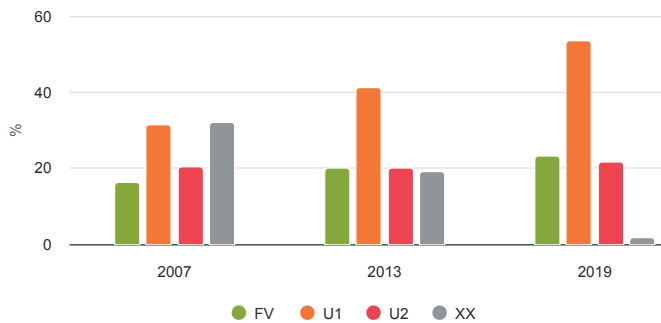
Celoplošne sú aktivity zamerané na zachovanie priaznivého stavu biotopov realizované na úrovni obhospodarovania trvalých trávnatých porastov poľnohospodárskymi subjektami. Na základe analýzy podkladov od Pôdohospodárskej platobnej agentúry pre územia Natura 2000 (vrátane území v správe národných parkov) je v územiach európskeho významu poberaná **finančná podpora z rôznych schém** pre viac ako **32 000 ha** dielov **pôdnych blokov**, z toho pre **21 169 ha** s výskytom **biotopov európskeho významu**.

Súhrnné informácie o stave druhov a biotopov európskeho významu a stave vtákov

Povinnosť monitorovania a vyhodnocovania stavu druhov a biotopov európskeho významu (EV) vyplýva zo smernice o biotopoch. **Predmetom monitoringu** na Slovensku je **150 druhov živočíchov, 50 druhov rastlín a 66 typov biotopov** EV v rámci **2 biogeografických regiónov** – alpského a panónskeho. Podľa čl. 17 smernice o biotopoch majú členské štáty **povinnosť každých šesť rokov vypracovať správu**

o realizácii opatrení prijatých podľa tejto smernice, vrátane hodnotenia vplyvov týchto opatrení na stav biotopov a druhov z hľadiska ochrany prírody. Doteraz posledná, v poradí **tretia správa o stave druhov a biotopov európskeho významu (za roky 2013 – 2018)** za Slovensko bola odovzdaná Európskej komisii v roku 2019.

Graf 023 | Porovnanie stavu druhov európskeho významu

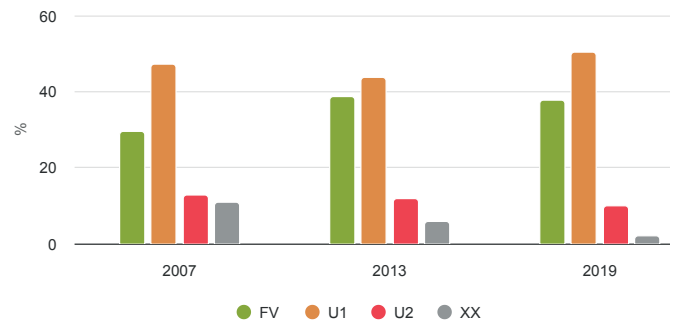
Poznámka: FV – Priaznivý, U1 – Nepriaznivý-nevyhovujúci, U2 – Nepriaznivý-zlý, XX – Neznámy
Zdroj: ŠOP SR

Celkové hodnotenie stavu druhov a biotopov EV bolo publikované v [dokumente](#): Černecký, J., Čuláková, J., Ďuricová, V., Saxa, A., Andráš, P., Ulrych, L., Šuvada, R., Galvánková, J., Lešová, A., Havranová, I. 2020. *Správa o stave biotopov a druhov európskeho významu za obdobie rokov 2013 – 2018 v Slovenskej republike*. Banská Bystrica: ŠOP SR, 109 pp, ISBN 978-80-8184-076-0.

Obdobne bola v roku 2019 odovzdaná EK aj **druhá správa o stave vtákov** na Slovensku v zmysle čl. 12 smernice o vtákoch. Celkovo bolo **hodnotených 223 druhov vtákov**.

Z hľadiska stavu jednotlivých druhov vtákov vychádzajú **v nevyhovujúcom stave** predovšetkým **druhy viazané na agrárnu krajinu**, veľa druhov je taktiež v skupine **viazanej**

Graf 024 | Porovnanie stavu biotopov európskeho významu

Poznámka: FV – Priaznivý, U1 – Nepriaznivý-nevyhovujúci, U2 – Nepriaznivý-zlý, XX – Neznámy
Zdroj: ŠOP SR

na mokradové biotopy, resp. lesné biotopy, napr. hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*). Ďalšou skupinou, ktorá je ako celok **v zlom stave**, sú **dravce**.

Celkové hodnotenie stavu vtákov na Slovensku bolo publikované v [dokumente](#): Černecký, J., Lešo, P., Ridzoň, J., Krištin, A., Karaska, D., Darolová, A., Fulín, M., Chavko, J., Bohuš, M., Krajniak, D., Ďuricová, V., Lešová, A., Čuláková, J., Saxa, A., Durkošová, J., Andráš, P. 2020. *Stav ochrany vtáctva na Slovensku v rokoch 2013 – 2018*. Banská Bystrica: ŠOP SR, 105 strán. ISBN: 978-80-8184-084-5.

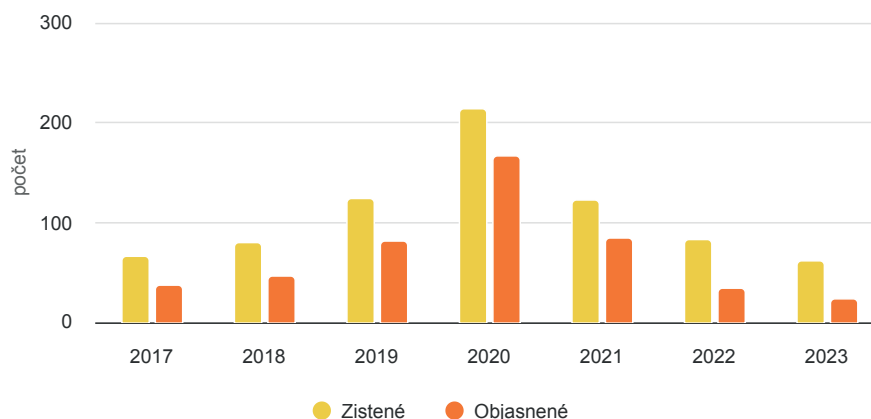
Bližšie výsledky hodnotenia druhov, biotopov i vtákov boli spracované v [Správe o stave životného prostredia SR 2019](#).

Environmentálna kriminalita – ochrana rastlín a živočíchov

Za oblasť ochrany rastlín a živočíchov bolo v roku 2023 zloženými kriminálnou políciou v rámci environmentálnej trestnej činnosti (v zmysle § 305 zákona č. 300/2005 Z. z. – Trestný zákon) začatých **62 trestných konaní s objasnenosťou 24**

případov (38,7 %). V roku 2023 bolo dodatočne objasnených 9 prípadov, ktoré boli zistené v predchádzajúcich rokoch.

Graf 025 | Zistené a objasnené trestné činy v oblasti ochrany rastlín a živočíchov

Poznámka: Údaje v grafe obsahujú aj dodatočne objasnené prípady. Za rok 2023 graf neobsahuje údaj za zistené trestné činy (nie sú k dispozícii), ale za začaté trestné konania.

Zdroj: MV SR

Realizácia práva a koncepčných činností v oblasti ochrany biodiverzity

Ochrana biologickej diverzity

Aj v roku 2023 MŽP SR v spolupráci so ŠOP SR **pokračovalo s prípravou novej/aktualizovanej Národnej stratégie a akčného plánu pre biodiverzitu do roku 2030** (tzv. NBSAP/National Biodiversity Strategy and Action Plan). **Nadväzuje** na kompletne vyhodnotenie **NBSAP 2011–2020**, s prepojením na **Stratégiu EÚ pre biodiverzitu do roku 2030** a schválený Kunming-Montreal **globálny biodiverzitný rámec do roku 2030** samotného Dohovoru o biologickej diverzite.

Pracovná skupina MŽP SR pre biodiverzitu spracovala podklady pre prípravu strategických dokumentov na obdobie po roku 2020 – s prepojením biodiverzity do:

- poľnohospodárstva a rozvoja vidieka (Spoločná poľnohospodárska politika – SPP) a jej **Strategický plán 2023–2027** – nastavenie platieb v súlade s GBF a Stratégiou EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030);
- lesníctva – spolupráca na príprave **Národného lesníckeho programu SR pre obdobie rokov 2022–2030 „Lesy pre spoločnosť“**;
- zdravotníctva – oblasť ochrany prírody a biodiverzity sa stala súčasťou **5. národného akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR (NEHAP V.)** – intenzívna spolupráca medzi Dohovorom o biologickej diverzite a Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO), ako aj na národnej úrovni medzi MŽP SR a MZ SR;
- o. i. – rybárstvo, poľovníctvo, cestovný ruch, a iné.

Ochrana mokradí

Medzi **realizované činnosti** v ochrane mokradí **v roku 2023** patrili:

- priebežné napĺňanie úloh z Akčného plánu pre mokrade na roky 2022–2024 s ohľadom na aktualizovaný Program starostlivosti o mokrade Slovenska do roku 2024,
- konzultácia ŠOP SR s MŽP SR na témy zákazu používania oloveného streliva a olova v rybárskom náčiní,
- konzultácia ŠOP SR s MŽP SR k informáciám a podkladom pre sekciu rozvoja vidieka a priamych platieb MPRV SR pre prípravu znenia dobrých poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok DPEP2 (ochrana mokradí a rašelinísk v rámci Strategického plánu SPP). Spracovanie podkladov o mokradiach pre prípravu implementácie podpôr MPRV SR (DPEPB) a následné pripomienkovanie spracovaného podkladu pre MŽP SR,
- zasadnutie Slovenského a Českého ramsarského výboru dňa 5.5.2023, na ktorom boli prezentované Plánované revitalizácie vodných tokov z Plánu obnovy – prijatá

novela zákona č. 74/2023 Z. z. (s účinnosťou od 1.5.2023), ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách (revitalizácie vodných tokov),

- koordinácia implementácie ročného plánu práce Kar-patskej iniciatívy pre mokrade (CWI)

Účasť ŠOP SR na medzinárodných projektoch:

- NatureSat – mapovanie mokradí zo snímkov Sentinel 2,
- príprava a realizácia projektov spriechodňovania bariér na tokoch a revitalizácie tokov a mokradí,
- „Reconnecting the Latorica river floodplain landscape in a transboundary context“ s Wetlands International, Správou CHKO Latorica, Danube-Carpathian Programme (Ukrajina) a ďalšími partnermi zo Slovenska (schválené v rámci Endangered Landscape Programme),
- NaturaConnect – Assessing Ecological Connectivity in Europe.

Chránené stromy

Sústavu chránených stromov (CHS) k roku 2023 tvorilo **436 CHS** a ich skupín, vrátane stromoradií – chránených objektov (rovnako ako predchádzajúci rok), čo predstavovalo **1 207**

jedincov stromov v rámci **63 taxónov** (z toho 31 pôvodných a 32 nepôvodných).

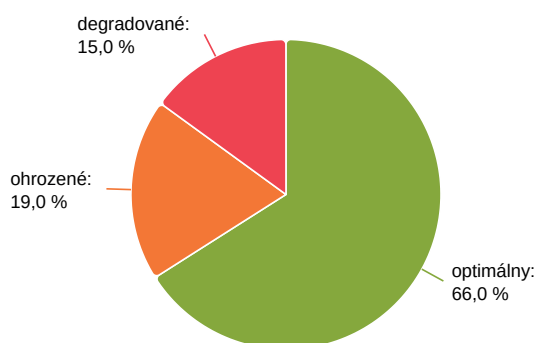
Tabuľka 015 | Prehľad stavu právnej ochrany v roku 2023 – chránené stromy

Kraj	Počet chránených stromov v roku 2023			Schvaľovací predpis, dátum účinnosti
	vyhlásených (nové návrhy)	aktualizovaných (zmeny)	zrušených	
Nitriansky	5	34	0	Vyhláška okresného úradu Nitra č. 50/2023 Vestníka vlády SR, ktorou sa vyhlasujú chránené stromy a ich ochranné pásma v Nitrianskom kraji, účinnosť od 1. januára 2024
Nitriansky	0	0	4	Vyhláška okresného úradu Nitra č. 51/2023 Vestníka vlády SR, ktorou sa zrušuje ochrany chránených stromov Lipy pri Radave, Orechy vo Veľkom lese, Plavovozokanská hruška a Šurian-ska paulovnia, účinnosť od 1. januára 2024

Zdroj: ŠOP SR

Poznámka: V roku 2023 neboli zmeny v počtoch chránených stromov. Vyhláška OÚ Nitra z roku 2023 nadobúda účinnosť až od 1. 1. 2024, preto ešte nebola zohľadnená.

Graf 026 | Stav chránených stromov

Poznámka: Stav k roku 2023
Zdroj: ŠOP SR

V roku 2023 bolo **ošetrených 31 CHS** a ich skupín. Na predmetnú starostlivosť boli vynaložené finančné prostriedky v celkovej výške viac ako **54 tis. eur**.

V roku 2023 pokračoval proces vyhlasovania a zrušovania CHS, pričom od roku 2020 prešla kompetencia vyhlasovať, meniť a zrušovať chránené stromy z vlády SR na príslušné okresné úrady v sídle kraja.

Vydaniu vyhlášok predchádza **štandardizácia názvov CHS**. Štandardizované názvy chránených stromov sú uvedené v rozhodnutiach Úradu geodézie, kartografie a katastra SR.

Aktualizovaná bola **metodická príručka** s názvom „Ochrana a starostlivosť o chránené stromy“ a jej nové znenie je vystavené na webovom sídle ŠOP SR na https://www.sopsr.sk/news/file/Ochrana_a_starostlivost_o_CHS.pdf.

Územná ochrana

50. výročie vyhlásenia Chránenej krajinej oblasti Vihorlat

V roku 2023 už prešlo 50 rokov od vyhlásenia najmenej chránenej krajinej oblasti (CHKO) na Slovensku. Ide o impozantné sopečné pohorie Vihorlat vypínajúce sa nad rozsiahlou Východoslovenskou nížinou.

Vihorlatské vrchy patria medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska. Až 90 % ich územia zaberajú lesné ekosystémy, predovšetkým bukové a jedľovo-bukové lesy. Nájdeme tu aj lesné porasty, ktoré sú človekom narušené len minimálne a majú charakter prírodných lesov s pralesovitou štruktúrou (okolie Morského oka, Jedlinky, Veže, Motrogonu, Sninského kameňa).

V súčasnosti sa tu nachádza 20 maloplošných chránených území – 3 národne prírodné rezervácie, 13 prírodných rezervácií, 2 prírodné pamiatky a 2 chránené areály.

V roku 2023 si aj **národné parky Malá Fatra a Slovenský raj** pripomenuli **35. výročie** svojho vyhlásenia. Oba predstavujú nielen jedinečné územia a významné prírodné dedičstvo,

ale zároveň sú aj dôležitými centrami turistického ruchu. Oba sú súčasťou európskej sústavy Natura 2000 ako územia európskeho významu a chránené vtáacie územia.

Tabuľka 016 | Prehľad stavu právnej ochrany chránených území za rok 2023

Prehľad vyhlásených chránených území v roku 2023						
Č.	Kategória	Názov CHÚ (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Predpis vydal orgán	Účinnosť od
1.	Obecné CHÚ	Beňadické alúvium Hrona	35,0800	Všeobecne záväzné nariadenie č. 1/2023	Obec Hronský Beňadik	7.3.2023
2.	PP	Malá temná jaskyňa (verejnosti voľne prístupná jaskyňa)	-	Vyhláška č. 1/2023 V. v. z 8. 3. 2023	OÚ Trenčín	1. 4. 2023
3.	PP	Humno (verejnosti voľne prístupná jaskyňa)	-	Vyhláška č. 1/2023 V. v. z 8. 3. 2023	OÚ Trenčín	1. 4. 2023
4.	CHA	Pramenná oblasť Rimavy (súčasť SKUEV0225 Muránska planina)	2 058,6700	Nariadenie vlády č. 125/2023 Z. z. z 12. 4. 2023	Vláda SR	1.5.2023
5.	CHA	Tisovský kras (SKUEV0282 Tisovský kras)	1 558,1600	Nariadenie vlády č. 126/2023 Z. z. z 12. 4. 2023	Vláda SR	1.5.2023
6.	PR	Homoľa (SKUEV0204 Homoľa)	22,1888	Nariadenie vlády č. 127/2023 Z. z. z 12. 4. 2023	Vláda SR	1.5.2023
7.	CHA	Stolica (SKUEV0203 Stolica)	3 151,8050	Nariadenie vlády č. 380/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024

Prehľad aktualizovaných chránených území v roku 2023						
Č.	Kategória	Názov CHÚ (dôvod zrušenia)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Predpis vydal orgán	Účinnosť od
1.	NPR (ale vyhlásená ako PR)	Devínska Kobyla (SKUEV0280 Devínska Kobyla)	651,5600	Nariadenie vlády č. 375/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
2.	NP	Slovenský kras - vyhlásenie a zonácia (na území NP a jeho OP leží 25 území európskeho významu)	35 522,5200 (OP – 5 715,9800)	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
3.	NP	Veľká Fatra - vyhlásenie a zonácia (SKUEV0238 Veľká Fatra, SKUEV0164 Revúca – časť, SKUEV0253 Váh – časť v OP, SKUEV4092 Lúky v Trlenskej doline – časť v OP)	40 889,1328 (OP – 25 307,3196)	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1.1.2024

Prehľad zrušených chránených území v roku 2023						
Č.	Kategória	Názov CHÚ (dôvod zrušenia)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Predpis vydal orgán	Účinnosť od
1.	PR	Suché doly (stáva sa súčasťou CHA Tisovský kras)	257,4601	Nariadenie vlády č. 126/2023 Z. z. z 12. 4. 2023	Vláda SR	1.5.2023
2.	PR	Hlboký jarok (stáva sa súčasťou CHA Tisovský kras)	34,4100	Nariadenie vlády č. 126/2023 Z. z. z 12. 4. 2023	Vláda SR	1.5.2023
3.	NPR	Turniansky hradný vrch (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	13,7900	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
4.	NPR	Pod Strážnym hrebeňom (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	96,9700	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
5.	NPR	Domické škrapy (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	24,4400	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
6.	NPR	Kečovské škrapy (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	6,6069	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
7.	PR	Sokolí skala (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	11,6900	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
8.	PR	Gerlašské skaly (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	21,7300	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024
9.	NPR	Havránia skala (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	147,1400	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1.1.2024

Prehľad zrušených chránených území v roku 2023

Č.	Kategória	Názov CHÚ (dôvod zrušenia)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Predpis vydal orgán	Účinnosť od
10.	PR	Kráľova studňa (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	11,2137	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
11.	NPR	Jasovské dubiny (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	35,1000	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
12.	NPR	Hrušovská lesostep (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	40,8500	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
13.	NPR	Brzotínske skaly (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	433,7800	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
14.	NPR	Drieňovec (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	186,0200	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
15.	NPR	Zádielska tiesňava (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	214,7300	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
16.	PR	Palanta (stáva sa súčasťou zón NP Slovenský kras)	86,9300	Nariadenie vlády č. 386/2023 Z. z. z 13. 9. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
17.	NPR	Čierny kameň (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	34,4000 (OP – 4,2546)	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
18.	NPR	Padva (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	325,4600	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
19.	NPR	Kundračka (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	115,7900	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
20.	NPR	Kornietová (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	84,0500	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
21.	NPR	Rumbáre (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	51,5900	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
22.	CHA	Háj pred Teplou dolinou (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	0,2000	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
23.	NPR	Tlštá (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	3 066,0400	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
24.	NPR	Borišov (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	449,7400	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
25.	NPR	Madačov (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	330,6400	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024

Prehľad zrušených chránených území v roku 2023						
Č.	Kategória	Názov CHÚ (dôvod zrušenia)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Predpis vydal orgán	Účinnosť od
26.	PP	Prielom Teplého potoka (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	20,9400	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
27.	NPR	Veľká Skalná (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	645,2300	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
28.	NPR	Rakšianske rašelinisko (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	5,5310	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
29.	PP	Blatné (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	4,2900 (OP – 77,1284)	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
30.	PP	Majerova skala (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	8,8415	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
31.	CHA	Krásno (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	127,9100	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
32.	CHA	Dekretov porast (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	6,2200	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
33.	CHA	Revúca (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	39,2192	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
34.	PR	Smrekovica (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	234,7500 (OP – 59,6400)	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
35.	NPR	Suchý vrch (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	288,7400	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
36.	PR	Biela skala (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	185,0700	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
37.	NPR	Jánošíkova kolkáreň (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	243,3700	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
38.	NPR	Skalná Alpa (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	524,5500	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
39.	PR	Pralesy Slovenska – Čierny kameň (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	140,945400	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
40.	PR	Pralesy Slovenska – Drobkov (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	326,0189	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
41.	PR	Pralesy Slovenska – Jánošíkova kolkáreň (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	48,9389	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024

Prehľad zrušených chránených území v roku 2023

Č.	Kategória	Názov CHÚ (dôvod zrušenia)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Predpis vydal orgán	Účinnosť od
42.	PR	Pralesy Slovenska – Japeň (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	175,6277	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
43.	PR	Pralesy Slovenska – Jarabinská (stáva sa súčas- ťou zón NP Veľká Fatra)	78,8047	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
44.	PR	Pralesy Slovenska – Maďarovo (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	38,6831	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
45.	PR	Pralesy Slovenska – Magurka (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	10,0109	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
46.	PR	Pralesy Slovenska – Malá Smrekovica (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	72,5035	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
47.	PR	Pralesy Slovenska – Ostredok (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	27,1566	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
48.	PR	Pralesy Slovenska – Raková (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	150,0014	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
49.	PR	Pralesy Slovenska – Rovne (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	26,8897	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
50.	PR	Pralesy Slovenska – Skalná Alpa (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	314,7527	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024
51.	PR	Pralesy Slovenska – Tanečnica (stáva sa súčasťou zón NP Veľká Fatra)	18,0634	Nariadenie vlády č. 427/2023 Z. z. zo 4. 10. 2023	Vláda SR	1. 1. 2024

Zdroj: ŠOP SR

Národná sústava chránených území

Výmera chránených území

Celková výmera osobitne chránených častí prírody a krajiny v SR **klasifikovaných stupňami ochrany** (2. – 5. stupeň ochrany) **v roku 2023** činila **1 142 247 ha** (so zohľadnením vzájomného prekryvu týchto území), čo predstavuje **23,29 %** z územia SR a **nárast** oproti predchádzajúcemu roku o 3 325 ha.

Okrem uvedeného sa na území SR nachádzali vyhlásené CHÚ národnej sústavy, ktoré **nie sú klasifikované stupňami ochrany – ochranné pásma 22 jaskýň** (15 NPP a 7 PP) s celkovou výmerou **3 683 ha**. Ich časť sa však prekrýva s ostatnými CHÚ národnej sústavy.

V rámci národnej sústavy CHÚ sa na území SR nachádzajú aj **obecné chránené územia**, v ktorých **neplatia stupne ochrany**, ale podmienky ochrany stanovené obcami, ktoré ich za obecné chránené územia vyhlasujú. V súčasnosti je **vyhlásených 13** obecných chránených území s celkovou výmerou **666 ha**.

Národná sústava CHÚ Slovenska v roku 2023 pozostávala z:

- 9 národných parkov,
- 14 chránených krajinných oblastí a
- 1170 tzv. maloplošných chránených území (t.j. +4 územia oproti predchádzajúcemu roku)

Tabuľka 017 | Prehľad počtu a výmery národnej sústavy chránených území (2023)

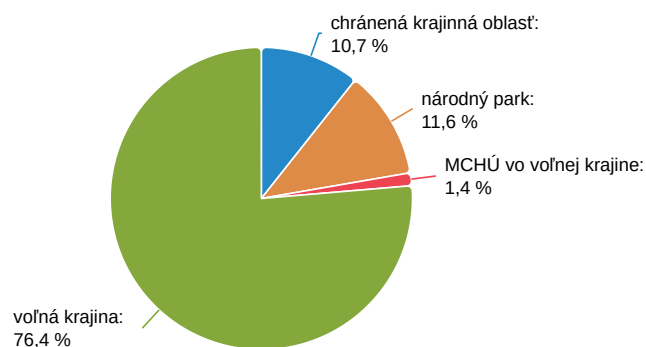
	Kategória	Počet	Výmera CHÚ (ha)	Výmera vyhláseného ochranného pásma (OP) (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
tzv. veľkoplošné CHÚ	Chránené krajinné oblasti (CHKO)	14	522 581	x	10,66
	Národné parky (NP)	9	315 739	253 896	11,62
	Spolu CHKO + NP	23	838 320	253 896	22,27
tzv. maloplošné CHÚ (MCHÚ)	Chránené krajinné prvky (CHKP)	1	3	x	>0
	Chránené areály (CHA) – vrátane 1 súkromného)	194	18 539	2 425	0,43
	Prírodné rezervácie (PR) – vrátane 3 súkromných	440	23 067	5 615 (+9 387 OP zo zákona)	0,78
	Národné prírodné rezervácie (NPR)	189	77 977	1 992 (+7 143 OP zo zákona)	1,78
	Prírodné pamiatky (PP) – bez "jaskýň zo zákona"*** a "vodopádov zo zákona"****	273	1 522	465 (+3 413 OP zo zákona)	0,11
	Národné prírodné pamiatky (NPP)	60	59	3 407 (+65 OP zo zákona)	0,07
	Obecné chránené územia (OCHÚ)	13	666	x	0,01
	Spolu tzv. MCHÚ	1 170	121 834	13 904 (+20 008 OP zo zákona)	3,18

* ochranné pásmo zo zákona – osobitne nevyhlásené, má šírku 60 m alebo 100 m po obvode chráneného územia

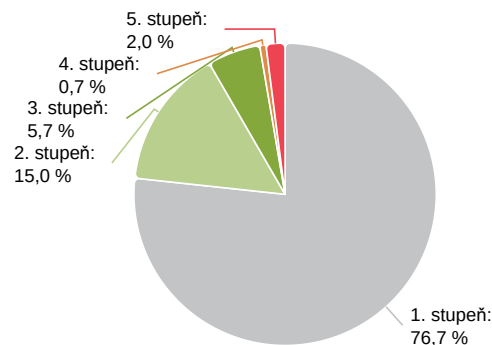
** jaskyňa zo zákona – osobitne nevyhlásená jaskyňa, spĺňajúca určité parametre, je automaticky prírodná pamiatka

*** vodopád zo zákona – osobitne nevyhlásený vodopád, spĺňajúci určité parametre, je automaticky prírodná pamiatka

Zdroj: ŠOP SR

Graf 027 | Podiel výmery chránených území národnej sústavy podľa vybraných kategórií (2023)

Zdroj: ŠOP SR

Graf 028 | Podiel výmery stupňov ochrany prírody národnej sústavy CHÚ na rozlohe Slovenska (2023)

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 018 | Rozloženie tzv. MCHÚ v Slovenskej republike

	Počet MCHÚ	Výmera MCHÚ (ha) (vrátane ich vyhlásených OP)	% z výmery príslušného územia
na území CHKO	267	24 237	4,64
na území NP	204	76 017	24,08
na území OP NP	70	4 127	1,63
na území 1. stupňa ochrany (voľná krajina)	629	51 364	1,36

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 019 | Prehľad chránených území národnej sústavy podľa kategórií a stupňov ochrany

Stupeň ochrany*	Kategória	Výmera (ha)	% z územia SR
1. stupeň	„voľná krajina“ (mimo území národnej sústavy CHÚ)	3 761 253	76,71
2. stupeň	CHKO**, OP NP**, prírodný park, CHA, CHKP, zóny D	733 052	14,95
3. stupeň	NP**, prírodný park, CHA, CHKP, vyhlásené OP MCHÚ, OP MCHÚ zo zákona, zóny C	277 020	5,65
4. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, vyhlásené OP MCHÚ, zóny B	32 535	0,66
5. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, zóny A	99 640	2,03
2. – 5. stupeň	Chránené územia národnej sústavy klasifikované stupňami ochrany	1 142 247	23,29

* nie sú uvádzané územia, ktoré nemajú stupeň ochrany (ochranné pásma jaskýň a obecné chránené územia)

** výmera mimo tzv. MCHÚ, ktoré sa v nich nachádzajú

Zdroj: ŠOP SR

i

Vláda schválila zonáciu Slovenského krasu a Veľkej Fatry

Vláda SR v roku 2023 schválila zonácie Národného parku Slovenský kras a Národného parku Veľká Fatra, čo znamená, že zonáciu už získala nadpolovičná väčšina národných parkov Slovenska (okrem NP Muránska planina, Slovenský raj a Pieniny). Odsúhlasenie zonácii je len pokračovaním reformy národných parkov, ktorú schválil parlament. Jasné a predvídateľné pravidlá fungovania národných parkov (prostredníctvom zonácii) prispievajú k rozvoju ich regiónov a zároveň posunú ochranu a využívanie týchto vzácných území pre obyvateľov a návštevníkov na európsku úroveň.

Návrhom zonácie došlo k zvýšeniu výmery NP Slovenský kras na 35 522 hektárov, vrátane zvýšenia podielu piateho najprísnejšieho stupňa na štátnych pozemkoch, ako aj podielu štvrtého stupňa a k zníženiu podielu tretieho stupňa. Schválením zonácie zároveň došlo k zrušeniu 14 CHÚ, s ktorými sa NP prekrýva.

Celková výmera NP Veľká Fatra po zonácii predstavuje takmer 41 tis. hektárov. Hlavná váha ochrany územia v najvyššom stupni stojí na pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve štátu. Vďaka tomu sa najprísnejšie chránená časť NP zdvojnásobí z pôvodných takmer 8 tis. hektárov na vyše 16 tis. hektárov, čo predstavuje vyše 40 % NP.

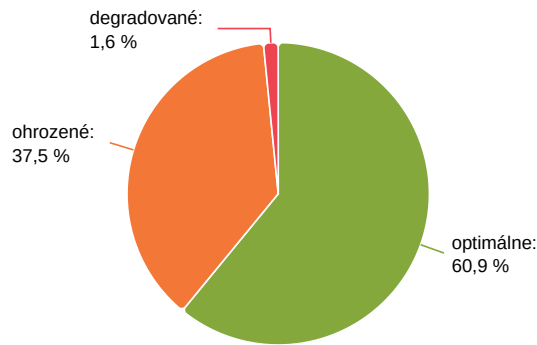

Stav chránených území

Stav tzv. MCHÚ zaradených do 2. – 5. stupňa ochrany je hodnotený v 3 kategóriách ohrozenosti, pričom z 1 157 týchto území (bez obecných chránených území) bolo **degradova-**

ných 1,6 %, ohrozených bolo 37,5 % a v optimálnom stave bolo 60,9 %.

Graf 029 | Ohrozenosť tzv. MCHÚ podľa ich počtu (2023)

Zdroj: ŠOP SR

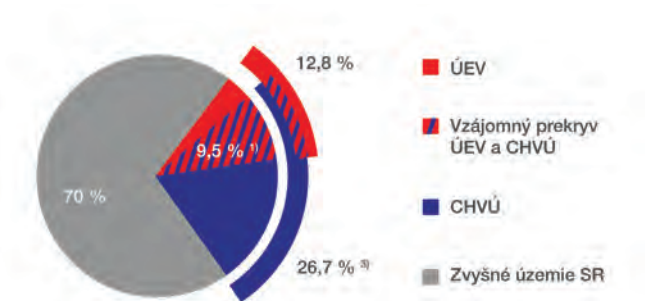
Európska sústava chránených území – Natura 2000

Sústava Natura 2000 **zaberá** približne **tretinu územia Slovenska** a tvoria ju **dva typy území**:

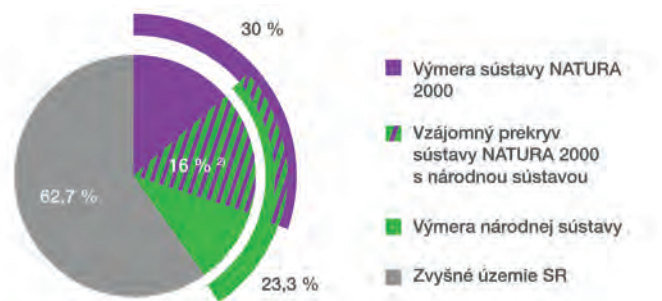
- **územia európskeho významu** (ÚEV) – 644 území s výmerou 626 491 ha (12,8 % z rozlohy SR) a
- **chránené vtáčie územia** (CHVÚ) – 41 území s výmerou 1 309 984 ha (podľa GIS) (26,7 %).

Celková výmera sústavy Natura 2000 (teda po odčítaní vzájomného prekryvu) je približne **1 468 tis. ha (29,9 %)**.

Graf 030 | Prehľad vzájomného prekryvu území sústavy Natura 2000

Graf 031 | Prehľad prekryvu území sústavy Natura 2000 s národnou sústavou chránených území

¹⁾ vzájomný prekryv ÚEV a CHVÚ predstavuje 31,8 % z ich spoločnej výmery

²⁾ vzájomný prekryv národnej sústavy CHÚ a sústavy Natura 2000 predstavuje 42,9 % z ich spoločnej výmery

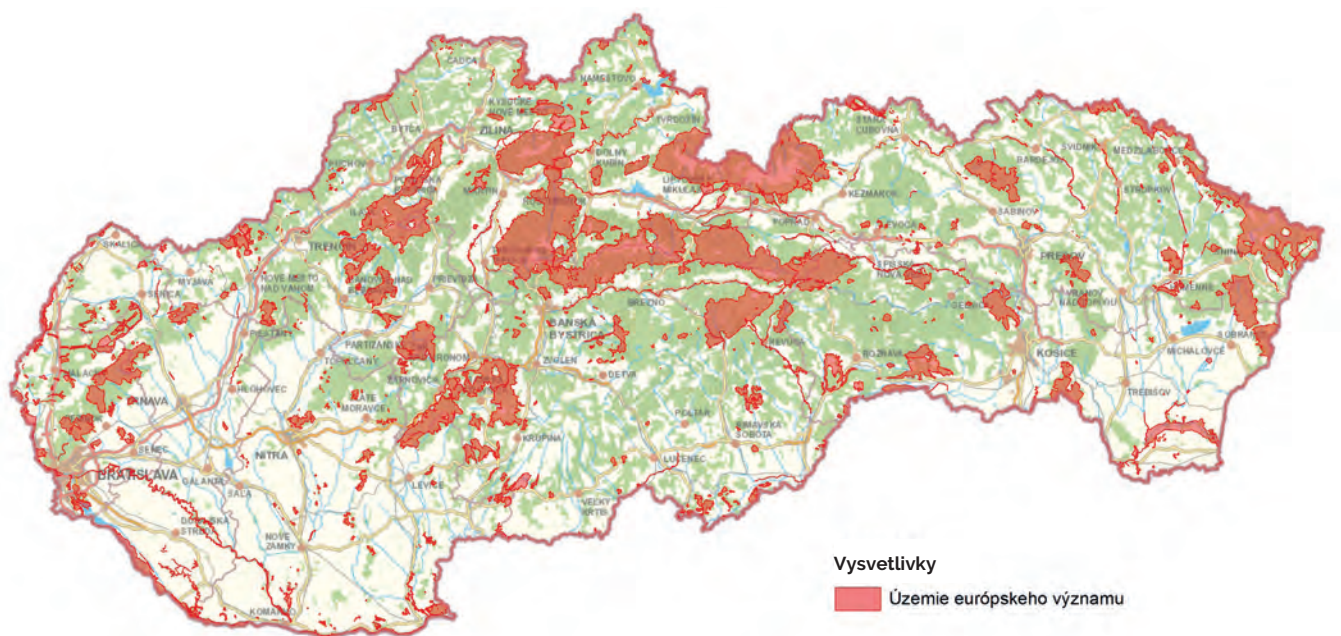
³⁾ výmera CHVÚ podľa GIS je 1 309 984 ha (26,7 %), podľa vyhlášok (v ktorých sú viaceré chybné údaje) je však ich výmera 1 284 806 ha (26,2 %)

Zdroj: ŠOP SR

Územia európskeho významu

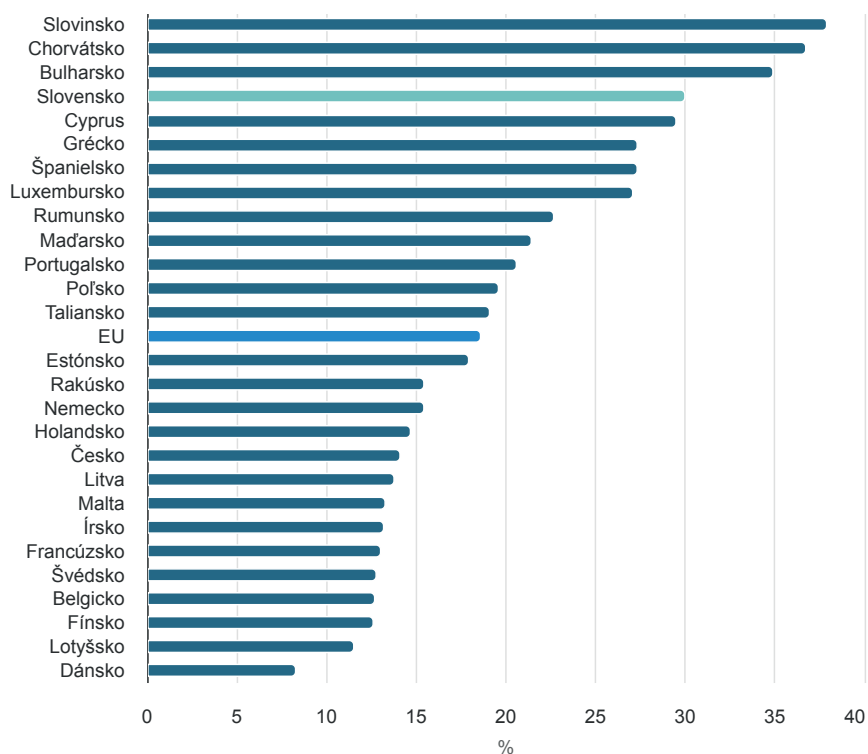
- Národný zoznam ÚEV a jeho doplnky boli postupne schvaľované niekoľkými uzneseniami vlády SR, no v zmysle legislatívnych pravidiel vlády SR, ako aj záverov rokovaní s EK, **bolo potrebné ustanoviť jeden národný zoznam ÚEV**, ktorý by obsahoval všetky lokality v jednotnom vymedzení na parcelný stav a s mapovým zobrazením.
- MŽP SR a OÚ v sídle kraja zvolali v mesiacoch december 2022 – jún 2023 desiatky **rokovani so správcami štátnych pozemkov**, ako aj ďalšími relevantnými inštitúciami a dotknutými subjektmi, v zmysle § 27 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z., k návrhu na spresnenie hraníc niektorých ÚEV, resp. úprav stupňa ochrany niektorých lokalít.
- Následne bol **uznesením vlády SR č. 531 z 18. októbra 2023 schválený národný zoznam ÚEV**. Novým [nariadením vlády SR č. 451/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje národný zoznam území európskeho významu](#), účinným od 1. januára 2024, sa jednotne a jednoznačne určili hranice všetkých **644 ÚEV**.
 - Súčasne boli odstránené nepresnosti vymedzenia niektorých lokalít spôsobené najmä neúplnou digitalizáciou katastra nehnuteľností v minulosti. Technické úpravy a vedecké omyly boli prerokované na viacerých rokovaniach s EK v súlade s príslušným usmernením EK platným pre členské štáty EÚ. EK odsúhlasila aj zlúčenie tých ÚEV, ktoré boli v predchádzajúcich doplnkoch národného zoznamu ÚEV rozširované (boli uvedené s rovnakým názvom, ale iným kódom), čím sa celkový počet znížil zo 739 na 644 ÚEV.
 - Tieto kroky boli prijaté pre splnenie EÚ záväzkov rovnako ako **v záujme zjednodušeného označenia ÚEV pre verejnosť a právnej istoty, ktorú poskytuje jeden všeobecne záväzný právny predpis s určením hraníc a parciel, stupňov ochrany, predmetov ochrany**.
- V roku 2023 tiež ŠOP SR v súčinnosti so správami národných parkov a MŽP SR **dopracovala ciele ochrany pre všetky predmety ochrany** všetkých 644 ÚEV. Ide nielen o požiadavku vyplývajúcu z EÚ predpisov a oznámení, ale aj o určenie parametrov pre dané biotopy a druhy pri posúdení plánov a projektov. Na ciele ochrany sú tiež viazané opatrenia ochrany.
- Prehľad ÚEV**, s odkazom na **ciele ochrany** a platné **programy starostlivosti (PS)**, je dostupný na <https://www.minzp.sk/natura2000/uzemia-europskeho-vyznamu/>.

Mapa 006 | Natura 2000 – Územia európskeho významu

Zdroj polohopisného podkladu: ZBGIS, GKÚ Bratislava; Spracoval: SAŽP

Graf 032 | Medzinárodné porovnanie podielu území Natura 2000 na celkovej výmere krajiny (2022)

Zdroj: EK (Natura 2000 Barometer; EÚ-27)

Územia medzinárodného významu

Väčšina území medzinárodného významu je aj súčasťou národnej sústavy CHÚ. Ak tomu tak nie je, podľa § 28b ods. 3 zákona o ochrane prírody a krajiny by mali byť za CHÚ vyhlásené. Tieto lokality sú zverejnené na stránke [MŽP SR](#).

Územia s Európskym diplomom Rady Európy pre chránené územie

- **NPR Dobročský prales** (1998),
- **NP Poloniny** (1998).

Obidve chránené územia získali v roku 2018 toto prestížne medzinárodné ocenenie opätovne na ďalšie desaťročné obdobie.

Biosférické rezervácie

(v rámci Programu OSN Človek a biosféra - MaB)

- **Biosférická rezervácia (BR) Poľana** (1990),
- **BR Slovenský kras** (1977),
- **BR Východné Karpaty** (1998; trilaterálna BR: Poľsko/Slovensko/ Ukrajina),
- **BR Tatry** (1992; bilaterálna BR: Poľsko/Slovensko).

Ramsarské lokality

(v rámci Dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva, tzv. Ramsarský dohovor)

Tabuľka 020 | Prehľad ramsarských lokalít na Slovensku

Názov ramsarskej lokality (RL)	Plocha (ha)	Okres	Dátum zapísania
1. Parížske močiare	184,0	Nové Zámky	2.7.1990
2. Šúr	1 136,60	Pezinok	2.7.1990
3. Senné - rybníky	425,0	Michalovce	2.7.1990
4. Dunajské luhy	14 488,0	Bratislava II, V, Senec, D. Streda, Komárno	26.5.1993
5. Moravské luhy (trilaterálna RL: Slovensko/ Česko/Rakúsko)	5 380,0	Bratislava IV, Malacky, Senica, Skalica	26.5.1993
6. Latorica	4 404,7	Michalovce, Trebišov	26.5.1993
7. Alúvium Rudavy	560,0	Malacky, Senica	17.2.1998
8. Mokrade Turca	750,0	Martin, Turčianske Teplice	17.2.1998
9. Poiplie (bilaterálna RL: Slovensko/ Maďarsko)	410,9	Levice, Veľký Krtíš	17.2.1998
10. Mokrade Oravskej kotliny	9 287,0	Námestovo, Tvrdošín	17.2.1998
11. Rieka Orava a jej prítoky	865,0	Dolný Kubín, Tvrdošín	17.2.1998
12. Domica (bilaterálna RL: Slovensko/ Maďarsko)	622,0	Rožňava	2.2.2001
13. Tisa (bilaterálna RL: Slovensko/ Maďarsko)	734,6	Trebišov	4.12.2004
14. Jaskyne Demänovskej doliny	1 448,0	Liptovský Mikuláš	17.11.2006
Spolu	40 695,8	0,8 % z územia SR	

Zdroj: ŠOP SR

Svetové dedičstvo

Svetové dedičstvo (SD) predstavuje jedinečnú hodnotu, ktorá presahuje národné hranice, je dôležitá pre súčasné a budúce generácie celého ľudstva a jeho permanentná ochrana má najvyššiu dôležitosť u medzinárodnej komunity ako celku.

Ochrana SD (kultúrneho, prírodného i zmiešaného) je zabezpečená prijatím **Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva** na generálnej konferencii UNESCO v Paríži v roku 1972, ktorý **SR ratifikovala** 15. 11. 1990.

Zoznam SD k roku 2023 obsahoval **1 199 lokalít** celého sveta, z toho 933 kultúrnych, 227 prírodných a 39 zmiešaných zo **168 členských štátov** Dohovoru.

Celkovo sú do **Zoznamu svetového dedičstva** zapísané za **SR dve prírodné lokality**:

- **Jaskyne Slovenského krasu a Aggteleckého krasu** (Berlín, 1995), ku ktorým v roku 2000 pribudla **Dobšinská ľadová jaskyňa** vrátane Stratenskej jaskyne a jaskyne Psie diery ako jedného jaskynného systému vo vrchu Duča (Cairns, 2000),
- **Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy** (Christchurch, 2007; rozšírenie v roku 2011, 2017 a 2021).

Mapa 008 | Prírodné lokality svetového dedičstva v SR

Zdroj: SAŽP

V roku 2023 pokračoval vo svojej činnosti **projekt** Interreg – Central Europe Programme – **Beech Power – Bukové lesy svetového dedičstva**: posilnenie a katalyzácia ekosystémového udržateľného rozvoja, ktorý zastrešuje NLC.

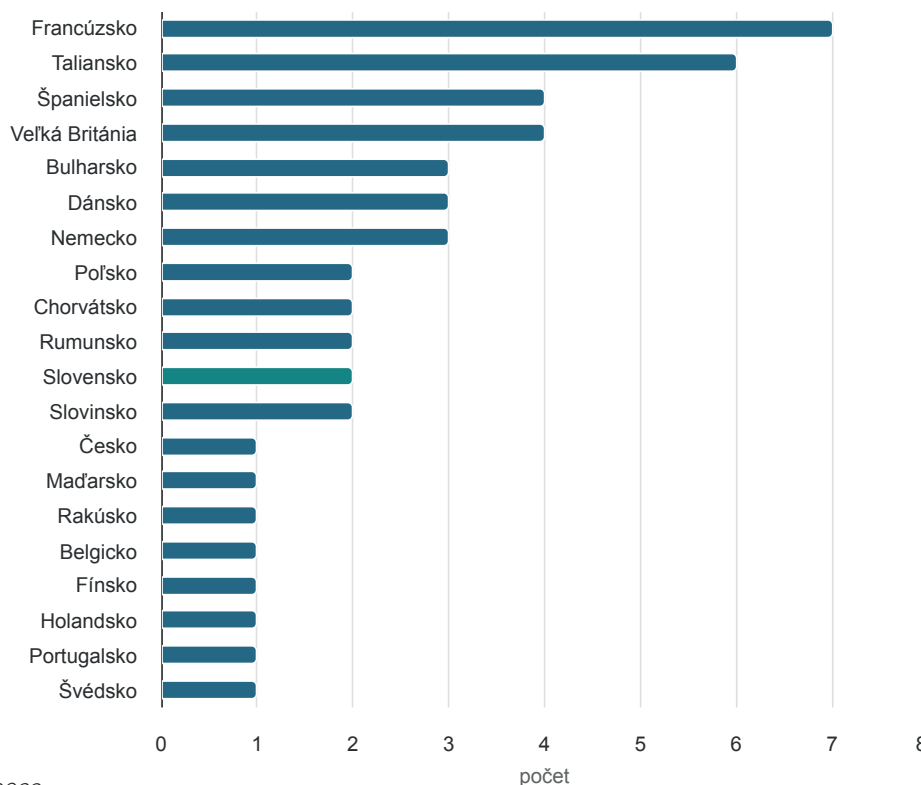
Cieľom projektu je zvýšiť kvalitu a efektivnosť manažmentu lokality SD "Starobylé a pralesovité bukové lesy Karpát a iných regiónov Európy", aby sa zabezpečila ekosystémová integrita jednotlivých zložiek.

Medzi **navrhované prírodné lokality, príp. zaradené do výberu na nomináciu do SD** k roku 2023 za SR patria:

1. **Gejzír v Herľanoch**
2. **Prírodná a kultúrna krajina v Dunajskom regióne** (predpokladaný spoločný návrh s Českom, Rakúskom a Maďarskom)
3. **Krasové doliny Slovenska** (doplnenie návrhu Rokliny Slovenského raja)
4. **Mykoflóra Bukovských vrchov**
5. **Prírodné rezervácie Tatier** (predpokladaný spoločný návrh s Poľskom)
6. **Originálne lúčne pasienky na Slovensku**

V roku 2023 SSJ v spolupráci so ŠOP SR a NP Aggtelek (Maďarsko) pripravili podklady k lokalitám SD v súvislosti s tretím periodickým hodnotením implementácie Dohovoru

o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Tretiu periodickú správu SSJ vypracovala a postúpila na MŽP SR na schválenie.

Graf 033 | Medzinárodné porovnanie počtu prírodných lokalít svetového dedičstva

Poznámka: Stav k roku 2023

Zdroj: UNESCO

Významné podzemné lokality pre netopiere v Európe

(v rámci Dohody o ochrane európskych populácií netopierov - EUROBATS)

- 83 lokalít na Slovensku.

Využitie vybraných ekonomických nástrojov

Organizačné útvary **ŠOP SR** posúdili v roku 2023 spolu **70** žiadostí o náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania lesných pozemkov v **59** lokalitách, pričom výška požadovanej náhrady dosiahla sumárnu hodnotu **3 135 314,94 eur**. Žiadna žiadosť sa netýkala poľnohospodárskej pôdy. V rámci správ NP boli schválené žiadosti o vyplatenie náhrad vo výške **1 992 463,50 eur**.

V rámci **predkupného práva štátu** v CHÚ s 3. až 5. stupňom ochrany v zmysle § 63 zákona o ochrane prírody a krajiny bolo celkovo **doručených** na MŽP SR **145 žiadostí** (z toho 82 žiadostí v pôsobnosti správ NP), z nich komisia MŽP SR **prijala 32 ponúk**. **Reálny výkup** bol zrealizovaný v prípade **15 ponúk**.

Starostlivosť o chránené územia

V roku 2023 bolo **platných 102 schválených dokumentov PS o chránené územia**, ktoré sa týkajú 2 národných parkov, 76 maloplošných CHÚ, 90 území európskeho významu a 23 chránených vtáčích území. Niektoré dokumenty sa týkajú viacerých chránených území zároveň.

V roku 2023 **boli pripravené PS o CHKO Malé Karpaty, CHVÚ**

Malé Karpaty a CHVÚ Záhorské Pomoravie v rámci projektu z OP KŽP. Pokračovala aj **priprava PS o CHKO Horná Orava, CHKO Štiavnické vrchy a CHKO Strážovské vrchy**, tiež v rámci projektu z OP KŽP.

Okrem vyššie uvedených sú **schválené aj 4 PS o jaskyne a 25 programov záchrany o jaskyne**.

Tabuľka 021 | Prehľad náučných zariadení ochrany prírody v rámci odborných organizácií ochrany prírody

	ŠOP SR	NP	Spolu
informačné strediská ochrany prírody (IS OP)	6	9	15
informačné body (IB)	60	-	60
náučné chodníky (NCH)	39	39	78
náučné lokality (NL)	10	16	26
chovné stanice	5	8	13
rehabilitačné stanice	2	6	8

Poznámka: Iným subjektom patrí ďalších 7 chovných staníc (z toho 1 štátna) a 2 rehabilitačné stanice (z toho 1 štátna).

Zdroj: ŠOP SR, MŽP SR

V priebehu roka 2023 **pribudli** 2 NCH (v pôsobnosti Správy CHKO Cerová vrchovina a Správy NAPANT), 3 IB v pôsobnosti Správy CHKO Latorica a ŠOP SR zrealizovala opravu a údržbu

12 NCH. Na druhej strane sa v danom roku **zrušilo** 1 IS OP (v pôsobnosti Správy NP Poloniny) a 2 NL (v pôsobnosti Správy NP Muránska planina).

Ochrana jaskýň

V roku 2023 neboli vyhlásené nové ochranné pásma jaskýň a **pribudli dve** nové verejnosti voľne prístupné jaskyne: Malá temná jaskyňa a Humno (k. ú. Horný Moštenec).

Vybudovalo sa **5 nových uzáverov** do ohrozených jaskýň a zároveň sa priebežne **čistili** od komunálneho odpadu jaskyne vyhlásené za verejnosti voľne prístupné (47 jaskýň).

Priebežne počas celého roka prebiehali na celom území Slovenska **kontroly** nesprístupnených jaskýň zamerané na identifikáciu poškodenia prírodných hodnôt jaskýň a ich

uzáverov. Kontroly vykonávali zamestnanci Správy slovenských jaskýň (SSJ) a stráž prírody.

K roku 2023 bolo v SR **evidovaných 7 940 jaskýň** (t. j. oproti roku 2022 **pribudlo 142** objavených jaskýň), ktoré sú zároveň podľa zákona o ochrane prírody a krajiny aj prírodnými pamiatkami. Z nich **44 najvýznamnejších** bolo zaradených medzi **národné prírodné pamiatky**. **Sprístupnených bolo 19 jaskýň**, z toho ŠOP SR – SSJ **prevádzkovala 13 jaskýň**. Počet **verejnosti voľne prístupných jaskýň** bol **47** a celkový počet **jaskýň s vyhláseným ochranným pásmom** bol 22.

EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY

Envirostratégia 2030 zaväzuje vládu SR „**ohodnotiť a udržateľne využívať ekosystémové služby**“.

Ekosystémové služby (ES) predstavujú prínosy a úžitky, ktoré ľuďom poskytujú ekosystémy.

Hodnotenie ES a zavádzanie ekosystémového účtovníctva predstavujú významné prístupy pre efektívnu ochranu prírody a životného prostredia. Tieto metódy poskytujú komplexný pohľad na vzťah medzi prírodou a ľudskými aktivitami, čím umožňujú lepšie rozhodovanie v oblasti ochrany životného prostredia a vytvárajú aj niekoľko **významných prínosov**:

1. Kvantifikácia prínosov prírody pre spoločnosť
2. Podpora informovaného rozhodovania
3. Zvýšenie povedomia o ekologických závislostiach
4. Prevencia environmentálnych rizík
5. Podpora udržateľného rozvoja
6. Ekonomické ocenenie prírodného kapitálu
7. Posilnenie politickej a právnej ochrany

Implementácia týchto prístupov do praxe prináša nový rozmer ochrany prírody, ktorý kombinuje environmentálne a ekonomické faktory, čím prispieva k udržateľnému manažmentu prírodných zdrojov a celkovému zlepšeniu kvality života.

V roku 2023 pokračovali práce na medzinárodnom **projekte SELINA** – Science For Evidence Based And Sustainable Decisions About Natural Capital, v rámci ktorého bola vykonaná sumarizácia najlepších dostupných vedeckých podkladov v oblasti hodnotenia ekosystémových služieb a zavádzania ekosystémového účtovníctva. Veľká časť pozornosti sa venovala spracovaniu postupov pre hodnotenie stavu ekosystémov, ale aj samotného mapovania ekosystémov a možnostiam prípravy národných podkladov potrebných pre postupné zavádzanie ekosystémového účtovníctva.

Pokračujúcim projektom zaoberajúcim sa ekosystémovým účtovníctvom bol **projekt ESA - PEOPLE**, do ktorého je SR zapojená prostredníctvom Ústavu krajinnej ekológie SAV.

Pokračovala účasť v **pracovnej skupine EUROSTAT** zameranej na spracovanie usmernení pre členské krajiny, podľa ktorých bude potrebné v budúcnosti pravidelne pripravovať podklady pre povinné ekosystémové účtovníctvo.

DOHOVOR O KRAJINE RADY EURÓPY

Dohovor o krajine Rady Európy je prvou medzinárodnou zmluvou, ktorá sa týka všetkých aspektov kultúrnej krajiny. Priniesol **prevratný pohľad** na skutočnosť, že krajina tvorí kľúčový prvok priaznivých podmienok pre život jednotlivca i spoločnosti. Dohovor chápe krajinu ako základnú zložku prostredia obyvateľstva, ako vyjadrenie rozmanitosti ich spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva a základ ich identity. Jeho **cieľom** je ochrana, manažment a plánovanie krajiny a organizovanie spolupráce medzi zmluvnými stranami dohovoru.

Na **podpis a ratifikáciu** bol dohovor členskými krajinami Rady Európy otvorený dňa **20. októbra 2000** vo Florencii (pod pôvodným názvom Európsky dohovor o krajine). K 31. 12. 2022 **pristúpilo** k dohovoru 41 členských krajín Rady Európy, 40 z nich ho **ratifikovalo** a následne v nich vstúpil do platnosti. Na Slovensku platí dohovor **od 1. decembra 2005**. Zmluvné strany ním ustanovili **nástroj** zameraný na dosiahnutie udržateľného rozvoja, založeného na vyváže-

Do **vrstvy ekosystémov** boli v rozhraní softvéru ArcGIS priebežne zapracovávané vrstvy lokálnych mapovaní biotopov získaných najmä pre účely programov starostlivosti. Zapracovaniu týchto vrstiev vhodnými nástrojmi predchádzali analýzy z viacerých hľadísk, najmä presnosti ich hraníc a kompatibility s hlavnou vrstvou ekosystémov SR.

ných a harmonických vzťahoch medzi sociálnymi potrebami, hospodárskou činnosťou a životným prostredím.

V snahe podporiť **európsku spoluprácu s mimoeurópskymi štátmi**, ktoré si želajú implementovať ustanovenia dohovoru, vstúpil v roku 2021 do platnosti **Protokol, ktorým sa mení a dopĺňa Európsky dohovor o krajine**. Pred jeho prijatím, v pôvodnom znení, bol dohovor výhradne európskym regionálnym dohovorom, ktorého zmluvnými stranami mohli byť iba európske štáty. **Cieľom** prijatia protokolu bola zmena znenia dohovoru tak, aby umožňovala pristúpenie neeurópskych štátov ako zmluvných strán dohovoru.

Kompetentným orgánom pre koordináciu, riadenie plnenia záväzkov a koordinovanie spolupráce s dotknutými rezortmi v rámci implementácie dohovoru v SR je **MŽP SR**. Podpora implementácie dohovoru na Slovensku je orientovaná do **štyroch hlavných pilierov**: inštitucionálna podpora, propagácia, spolupráca a odborná podpora.

Vyhodnotenie implementácie Dohovoru Rady Európy o krajine v roku 2023

Súčasťou implementácie dohovoru je manažment **nominácie zástupcu SR v Cene Rady Európy za krajinu**. Na podporu prezentácie úspešných aktivít smerujúcich k ochrane, manažmentu a plánovaniu krajiny udeľuje SR od roku 2010 **Cenu Slovenskej republiky za krajinu**, ktorá je čestným vyznamenaním pre organizácie, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k implementácii Dohovoru o krajine Rady Európy na národnej úrovni a udeľuje sa v dvojročnom cykle. Vyhlasovateľom ceny je MŽP SR a úlohu národného koordinátora zabezpečuje SAŽP.

Laureát Ceny SR za krajinu reprezentuje Slovensko na európskej úrovni ako jediný zástupca v zmysle článku 11 dohovoru. Na základe výsledkov **7. ročníka** národného kola ceny v roku 2022 získal **nomináciu SR na účasť v Cene Rady Európy** za krajinu 2022/2023 **laureát národnej ceny – obec Bojná**. Jej projekt Ku koreňom je koncepčným súborom cielených rozvojových aktivít zameraných na zhodnocovanie kultúrno-historického potenciálu územia obce Bojná, viažuceho sa na päť archeologických lokalít, ktoré vytvárali jednotnú unikátnu sídliskovú a obrannú aglomeráciu Slovanov počas 9. storočia n. l. K výstupom projektu patrí vybudovanie stálych expozícií v prírode s modelovými rekonštrukciami objektov na území archeologickej lokality hradiska Valy, zriadenie muzeálnej expozície v obci v spolupráci s Archeologickým ústav SAV, aplikovanie inovatívnych foriem vzdelávania a cieľavedomé zvyšovanie povedomia verejnosti o hodnote krajiny prostredníctvom zážitkového poznávania národného kultúrneho dedičstva.

Projekt obce Bojná bol v januári 2023 nominovaný prostredníctvom stálych misie SR pri Rade Európy v Štrasburgu. Súčasťou nomináčného dokumentu bol aj film o poslaní a výstupoch projektu Ku koreňom, ktorý zabezpečovala SAŽP.

O Cenu Rady Európy za krajinu sa v tomto ročníku okrem Slovenska uchádzalo ďalších 12 krajín: Fínsko, Francúzsko, Grécko, Gruzínsko, Chorvátsko, Lotyšsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko, Švajčiarsko a Taliansko. Víťaz európskeho kola zatiaľ ešte nie je známy.

Nosným odborným podujatím roka 2023 pre podporu implementácie Dohovoru o krajine Rady Európy na Slovensku bol **XXVI. ročník konferencie KRAJINA - ČLOVEK - KULTÚRA** s podtitulom „Synergický prístup k prírodným a kultúrnym hodnotám krajiny“, organizovaným SAŽP v spolupráci s MŽP SR a Fakultou ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene. **Cieľom** podujatia bolo poukázať na potrebu a význam obnovy ekosystémov z pohľadu európskej legislatívy a ich praktickej realizácie, vyzdvihnúť kultúrno-historické hodnoty krajiny a aktivity vedúce k ich zachovaniu a upozorniť na problematiké aspekty činnosti človeka v krajine.

V rámci podpory dohovoru a výmeny poznatkov v procese starostlivosti o krajinu v SR sa v roku 2023 tiež uskutočnil v poradí **XV. ročník Informačného dňa** k Dohovoru o krajine Rady Európy.

RÁMCOVÝ DOHOVOR O OCHRANE A TRVALO UDRŽATEĽNOM ROZVOJI KARPÁT

Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (tzv. Karpatský dohovor) bol prijatý a podpísaný siedmimi stredoeurópskymi a východoeurópskymi krajinami (Česko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko a Ukrajina) v máji 2003 v Kyjeve a do platnosti vstúpil v roku 2006.

Poskytuje rámec na koordináciu spolupráce a multisektorovej politiky členských krajín dohovoru s cieľom garantovať ochranu a udržateľný rozvoj Karpát.

Aktivity v rámci agendy Karpatského dohovoru **na medzinárodnej úrovni v roku 2023:**

- v Rumunsku sa uskutočnilo stretnutie pracovnej skupiny pre udržateľné poľnohospodárstvo – zameranej na pastierstvo a salašníctvo,
- MŽP SR ako koordinátor Karpatského dohovoru zorganizovalo online formou zasadnutie pracovnej skupiny pre lesy,
- SR sa aktívne zapojila aj v rámci pracovnej skupiny pre Biodiverzitu konanej v Českej republike,
- v Poľsku sa uskutočnilo zasadnutie implementačného výboru ku Karpatskému dohovoru, na ktorom sa prerokovávali prípravy na zasadnutie zmluvných strán (COP7)
- v Poľsku sa konalo tiež stretnutie „Science for Carpathians – Forum Carpathicum Carpathina futures – critical transition“ (Veda pre Karpaty), kde SR prezentovala projekt Technickej univerzity vo Zvolene „TRANSFARM“ a aktivity na podporu pastierstva a salašníctva organizovaných na Slovensku.

i

Karpatský dohovor oslávil 20. výročie podpísania

V dňoch 11. – 14.10.2023 sa konala v Srbsku v Belehrade siedma konferencia zmluvných strán (COP7), kde si zároveň zástupcovia členských krajín dohovoru pripomenuli 20 rokov od podpísania dohovoru. Počas nej si jednotlivé zmluvné strany prerozdělili predsedníctvo v jednotlivých pracovných skupinách, pričom SR bude na najbližšie tri roky predsedáť pracovnej skupine pre lesy, kultúrne dedičstvo a tradičné znalosti a územné plánovanie.

Zasadnutie zhodnotilo pokrok pri implementácii dohovoru a jeho protokolov za uplynulých 20 rokov a prijalo 24 rezolúcií. Ministri a vysokí predstavitelia karpatských krajín v prijatej ministerskej deklarácii z COP7 zdôraznili, že Karpaty, tak ako celá planéta, čelia trojnásobnej planetárnej kríze pri zmene klímy, úbytku biodiverzity a znečistení, ktoré vyžadujú rozhodné a transformačné činy na riešenie týchto narastajúcich environmentálnych výziev. V tejto súvislosti bolo vyzdvihnuté prijatie Karpatského rámca pre biodiverzitu, ktorý je komplexným nástrojom podporujúcim implementáciu Kchunming-Montrealského globálneho rámca pre biodiverzitu na karpatskej úrovni a premieňa globálne zábery a ciele do konkrétnych činností rôznych zainteresovaných strán v regióne. V rámci Karpatského rámca pre biodiverzitu sa krajiny tiež zaviazali dosiahnuť Karpatskú víziu k roku 2050, kde do roku 2050 budú „Karpaty prosperujúcim a udržateľným regiónom, kde ľudia žijú v súlade s prírodou. Biodiverzita a prírodné krásy Karpát sa zachovávajú, obnovujú a rozumne využívajú, pričom poskytujú zdravé životné prostredie a základné ekosystémové služby pre všetkých ľudí v regióne aj mimo neho“. Karpaty sú prvým regiónom na svete, ktorý uplatňuje globálny rámec pre biodiverzitu z Kchunmingu a Montrealu na regionálnej úrovni a dotýka sa všetkých sektorov spoločnosti s cieľom skutočnej transformačnej zmeny.

Karpatský dohovor dosiahol pri implementácii jeho zámerov a cieľov za 20 rokov viacero pozitívnych výsledkov, účastníci konferencie však konštatovali, že pre zabezpečenie holistickej ochrany životného prostredia a pre udržateľný rozvoj v Karpatoch je nevyhnutné prijať okamžité opatrenia vo všetkých sektoroch.

Aktivity v rámci agendy Karpatského dohovoru **na národnej úrovni v roku 2023:**

- v rámci projektu TRANSFARM bola organizovaná konferencia „Sieťovanie pre podporu salašníctva na Slovensku“ s prezentáciou MŽP SR v rámci aktivít Karpatského dohovoru,
- organizácia ZMOS v spolupráci s poľskou organizáciou EUROREGION KARPATY otvorili „Kanceláriu pre udržateľný cestovný ruch v Karpatskom regióne“,
- MŽP SR v spolupráci so SAŽP organizovalo v Levičiach „Informačný deň – Stretnutie pracovnej skupiny pre veľké šelmy v rámci Karpatského dohovoru a Dohovoru o biodiverzite“, ktorý bol zameraný na manažment veľkých šeliem, výmenu praktických skúseností medzi farmármi a včelármi a výsledkov projektu TRANSFARM Technickej univerzity vo Zvolene,
- Dňa 12.6.2023 MŽP SR v spolupráci so SAŽP za podpory Technickej univerzity (TU) v Košiciach organizovalo v priestoroch stavebnej fakulty, TU v Košiciach hybridnou formou *Informačný deň ku Karpatskému dohovoru a Dohovoru o biologickej diverzite*. Podujatie bolo zamerané pre Košický región. Na informačný deň, boli pozvaní zástupcovia okresných úradov, miest a obcí Košického kraja ako aj široká odborná a laická verejnosť.

GEOPARKY

Geoparky predstavujú územia vedeckej dôležitosti nielen z pohľadu geologického (neživá príroda), ale aj biologického (živá príroda), a tiež z pohľadu archeologickej, montanistickej, kultúrno-historickej či etnografickej osobitosti a rozmanitosti (kultúrna zložka krajiny). Okrem potenciálu pre vedecký výskum, zameraný na environmentálnu oblasť vrátane vzdelávania, môžu byť významným aspektom pre miestny rozvoj smerujúci k novým ekonomickým a kultúrnym aktivitám regiónu paralelne s úsilím ochrany a zachovania geologického bohatstva Slovenska.

SR a SAŽP sa problematike geoparkov ako územiám s vysokým potenciálom regionálneho rozvoja venuje **od roku 2002**, pričom im Vláda SR svoju systematickú podporu vyjadrila

schválením **Návrhu koncepcie geoparkov SR** v roku 2008 s následnou aktualizáciou v roku 2015 (koncepcia) a prijatím **Akčného plánu** pre implementáciu opatrení na zabezpečenie realizácie aktualizovanej Koncepcie geoparkov SR, ako aj schválením **Implementačného plánu** Stratégie environmentálnej politiky SR do roku 2030.

V zmysle uvedenej koncepcie a v súlade s usmernením UNESCO bola v roku 2015 konštituovaná aj **Medzirezortná komisia Siete geoparkov Slovenskej republiky** (MkSG SR) so štatútom poradného orgánu ministra ŽP SR, ktorá zároveň plní úlohy národnej komisie pre geoparky a reprezentuje riadiaci výbor **Siete geoparkov SR** (SG SR) vyhlásenej v roku 2016.

V roku 2023 boli na Slovensku prevádzkované **4 územia geoparkov SR** (G SR) zaradené do SG SR:

- **Banskoštiavnický** (BŠG),
- **Banskobystrický** (BBG),
- cezhraničný slovensko-maďarský **Novohrad-Nógrád UNESCO globálny geopark** (NNG), ktorý sa stal v roku 2010 členom Európskej siete geoparkov (EGN) a Globálnej siete UNESCO geoparkov (GGN) a
- **Geopark Malé Karpaty** (GMK), najmladší člen SG SR menovaný za G SR v roku 2021.

Na Slovensku ešte evidujeme **potenciálne územie** „Zemplín“, ktoré chce jeho manažment v roku 2024 nominovať do SG SR ako **Zemplínsky geopark** (ZLG).

Publikačná činnosť bola realizovaná prípravou a vydaním odbornej knihy **Geotopy BŠG – vulkanizmus a stavba územia** v slovenskej a anglickej verzii, ako aj odborných článkov: *Diferenciácia, identifikácia a mapovanie montánnych foriem reliéfu na príklade vybraných banských oblastí* (v recenzovanom vedeckom zborníku UMB), *Geology, Morphology, and Spelothems of the Jaskyňa Dezidera Horváta Cave – Western Carpathians* (vo vedeckom časopise AGEOS) a *Evaluation of Geosites from the Perspective of Geopark Management: the Example of Proposed Zemplin Geopark* (v karentovanom časopise Geoheritage). Okrem toho boli graficky spracované a vytlačené rôzne **propagačné materiály o G SR** v slovenskom a anglickom jazyku.

Ďalej išlo o **terénnu rekognoskáciu v území GMK** – III. etapa, zameranú na mapovanie objektivej sústavy, tvorbu paspor-

Medzi činnosti zamerané na **podporu** národnej spolupráce v oblasti **geoparkov a prírodného turizmu** (PT) v roku 2023 patrila účasť na zasadnutí **Slovenskej geologickej rady**, aktívna spolupráca na príprave virtuálnej reality **Štiavnického stratovulkánu** pre expozíciu Cesta v čase v Banskej Štiavnici a tiež poskytovanie **konzultácií** ohľadne PT, miestneho a udržateľného rozvoja, kultúrno-historického dedičstva, rozvojových, sociálnych a environmentálnych aspektov pre univerzity (TUZVO, UMB, PU, UK, EK), oblastné organizácie cestovného ruchu a samosprávy.

Zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti o geoparkoch a PT bolo v roku 2023 realizované zabezpečením propagačno-environmentálnych aktivít počas **Týždňa európskych geoparkov** i II. **Medzinárodného dňa geodiverzity** v podmienkach SR.

tizácie a máp geologických, montanistických a kultúrno-historických lokalít z geomontánnych oblastí Sapag a Pernek a GPS zameriavanie i spracovávanie máp a dát súvisiacich s plánovanou prípravou budovania náučno-turistickej trasy **Štefultovský chodník** ako jedného z prvkov objektivej sústavy BŠG.

Na úrovni **MkSG SR** bola v roku 2023 sústredená spolupráca hlavne na aktivity súvisiace s prípravou a aktívnym zúčastnením sa na **rokovaní zástupcov národných komisií geoparkov krajín V4** v Banskej Štiavnici a IV. ročníku výstavy **Geoparky a geoturizmus na Slovensku** v priestoroch MŽP SR. Konalo sa tiež **15. rokovaním MkSG SR a Rady národných geoparkov** v Žiline.

Viac informácií o geoparkoch je možné získať prostredníctvom <http://www.geopark.sk/>.

ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE

Základným územnoplánovacím dokumentom SR je **Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001**, ktorá bola aktualizovaná v roku 2011. Na úrovni regiónov majú všetky samosprávne kraje platné územné plány, ktoré podľa potreby priebežne aktualizujú. Od 1.1.2023 prešli z Ministerstva dopravy a výstavby SR dotácie na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obcí na Úrad pre územné plánovanie a výstavbu SR (ďalej len „Úrad“). Úrad pokračuje v podpore

obcí v poskytovaní dotácií na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obcí podľa zákona č. 226/2011 Z. z. o poskytovaní dotácií na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obcí v znení neskorších predpisov.

V roku 2023 bola **poskytnutá dotácia** 79 obciam vo výške **609 397,27 EUR**.

Tabuľka 022 | Stav územnoplánovacej dokumentácie podľa jednotlivých krajov

Kraj	Celkový počet obcí	Počet schválených plánov obcí a miest, ich zmien a doplnkov			
		2020	2021	2022	2023
Bratislavský	90	6	5	12	7
Trnavský	251	43	46	40	44
Trenčiansky	276	26	25	31	29
Nitriansky	354	30	18	31	25
Banskobystrický	516	30	20	31	25
Žilinský	315	26	18	20	38
Prešovský	665	52	59	61	52
Košický	440	23	37	41	49
Spolu	2 929	236	228	267	269

Zdroj: ÚUPV SR